

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ
СЛЕДИ ОТ НЕИЗВЕСТНА
КОЛА

chitanka.info

Той крачеше бързо по банкета на шосето и пътят му беше така познат, че би могъл и нощем да върви спокойно по него. Но нощта още не беше дошла. Слънцето беше залязло и от планината се бе спуснал мек синкав здрач, само небето на запад беше още розово и бистро.

„Ако бях го чакал, повече щях да се забавя... — помисли мъжът и премести сакчето, което носеше, от дясната в лявата си ръка. — Утре трябва да видя кошерите, времето ще е добро!“ Той плъзна поглед към планината с розовото сияние над нея, после — към тополките край пътя, които не поклащаха нито лист. И продължи да върви... По шосето покрай него, с меко свистене на гумите, преминаваха коли. Някои бяха запалили вече фаровете и в това смесване на сивата здрачевина по пътя с бяло-жълтите светлини имаше нещо нереално и чуждо.

До разклона, откъдето трябваше да поеме вдясно покрай хълма, бяха някакви стотина метра. Ето, тук стоеше и табелката, която показваше отклонението. Той я знаеше все такава от години — олющена и потъмняла от дъждовете.

Някъде отзад пак идваше кола, той чу далечния глух шум на мотора. Стигна до табелката, пак я погледна, погледна и небето над планината.

Това беше последното, което видя. Една невероятна, разкъсваща болка сякаш избухна в него, прониза го до всяка клетка, до върха на пръстите, с които държеше сакчето. После го запрати в мрака.

Покрай ранения, сгърчен на банкета мъж първо мина сива „Шкода“. Силната светлина на фаровете се плъзна над мъжа, улови го. „Шкодата“ едва-едва забави ход, след това рязко увеличи скоростта и потъна из завоите.

Зад волана седеше мъж около петдесетте, с ниско подстригани, вече посивели коси, остри очи и спортно, загоряло от слънцето лице. Той беше сам в колата. Видя лежащия на банкета и разбра. Не беше вчерашен, не можеше да се залъже, че там лежи някакъв пиян. Веднага прецени какво означават отблясъците от счупено стъкло, които просветнаха в очите му, отхвърчалото на метри сакче, неестествено подгънатите ръце. Не спря, защото се уплаши. Не му беше ясно и от какво се уплаши, просто беше навикнал да избягва усложненията в живота. Стисна здраво волана, защото ръцете му затрепериха, и натисна газта. Въпреки мъжественния си спортен вид после дълго щеше да сънува кошмарното видение на банкета, но в края на краищата щеше да се успокои и да го забрави.

А полумъртвият загуби три минути от шанса да бъде спасен. Нови две минути загуби от един бял „Москвич“, който профуча в насрещното платно. Хората в него — мъж и две жени — се разправяха за някаква ограда от циментови колове, която трябвало да бъде направена в неделя на мястото, но за които още не бил намерен превоз. Ако бяха видели ранения, те може би щяха да го вдигнат.

После мина металносиво „Пежо“. То също забави ход след двадесетина метра, даже светнаха стоповете му, но после угаснаха и „Пежото“ набра скорост.

Зад волана седеше момче и до него, на предната седалка — момиче. Момчето едва ли имаше и двадесетина години, беше с мек, още почти детски овал на лицето и беше наметнало ново кадифено яке с големи кожени кръпки на лактите. Шофираше добре и даже някак непривично уверено за възрастта си.

Момичето беше още по-младо от него — дребничко и хубавко, с големи тъмни очи на нежното лице. В първия миг то застина на седалката, после посегна към дръжката на вратата и се извъртя учудено към момчето, когато колата увеличи скоростта.

— Вальо! — каза то. — Там лежеше някой!

Момчето не отговори, държеше волана и гледаше напред.

— Вальо! — повтори момичето високо. — Спри! Там лежеше...

— Не е наша работа! — каза глухо Вальо, или Валентин.

Момичето извика нещо неразбрано и посегна към волана. Момчето я блъсна с лакът. Колата закриви по шосето, мина бялата линия. Насрещно движение нямаше и тя успя безпрепятствено отново да се върне в платното. Момичето се дръпна в ъгъла на седалката, по бледото му лице не беше останала капка кръв.

— Не е наша работа! — повтори този Вальо. — Какво толкова! Ще го вдигне някой! А аз едва взех колата и ключа!

Момичето поклати глава.

— Не искам! На никаква вила не искам! Да не спреш...

„Пежото“ летеше по шосето, човекът на пътя беше загубил още две минути и половина от последния си шанс да оживее, а момичето още не знаеше, че чуждото нещастие ще се окаже за него късмет в живота.

После мина една „Лада“ със служебен номер.

И някакъв камион.

Мъжът вече нямаше шансове.

Шести или седми по шосето мина лимоненожълт „Москвич“. Шофьорът в него беше сам — светъл, едър мъжага, с руса смешновата брада и кафяви кръгли очи, които му придаваха някак учуден израз. Той беше журналист от окръжния вестник и гледаше да се прибере незабелязан в града, защото беше пил две водки при председателя на АПК и главата му беше леке замаяна.

Той видя мъжа и машинално натисна спирачките. Те изскърцаха жално, колата наведе предницата си, залюля се и спря подир двадесетина метра.

Журналистът — името му беше Владимир Семов, едва сега започна да преценява какво точно е положението му. Беше пил. А там лежеше един пострадал, навярно блъснат от кола. Ако го вдигнеш и отнесеш до болницата в града, щяха да му вземат кръвна проба и най-малкото щеше да загуби книжката си за една година, без да се броят другите усложнения — например да го обвинят за нещастиято. Но там лежеше един човек, а той беше журналистът, онзи, при когото хората идваха да се оплакват от неразбориите и живота си. И той, Владимир Семов, седеше, размисляше и... се страхуваше!

Семов изруга на глас, даде заден ход и спря до мъжа. После блъсна вратата и излезе.

Раненият лежеше по очи, присвил крака и отметнал ръце, сякаш бе искал да хване нещо във въздуха и бе паднал след това. Веднага се виждаше къде бе ударен — вляво в кръста. Там самото му беше раздрано и охлузено, ризата беше скъсана, напоена с кръв, и под нея се виждаше не кожа, а нещо зловещо, яркочервено и трептящо.

Семов стисна зъби, наведе се и хвана ръката на ранения. Не можа да намери пулса, но мъжът дишаше някак особено — едва доловимо на моменти и после с дълги хъркащи въздишки. Беше още жив.

Семов бързо отвори задната врата на „Москвича“, хвана мъжа под мишниците и се опита да го довлече до колата. Не успя. Не толкова, че раненият беше тежък, просто журналистът никога не бе носил хора, които са в безсъзнание и са отпуснати и неудобни за пренасяне. А и се боеше да не би с някое непредпазливо движение да стори нещо непоправимо.

Затова той остави ранения и излезе на шосето. Трябваша хора, трябваше още някой да помогне.

Първата кола, която наближи, беше една „Лада“. Семов размаха ръце, навлезе даже опасно навътре в платното. „Ладата“ го забеляза отдалеч, намали и спря.

От страничния прозорец се подаде главата на млад мъж с кръгло, грубовато лице и гъсти бакенбарди.

— Един ранен има там! — каза Семов бързо. — Помогнете, трябва да помогнете да го вдигнем!

Мъжът го изгледа така, сякаш не разбра. Семов се приближи до вратата, като се готвеше да повтори думите си. Това беше грешката му — че освободи пътя. Ръката на мъжа незабелязано се спусна към скоростите и „Ладата“ потегли от място с писък на гумите.

— Гадина! — изрева Семов в безсилна злоба.

Втората кола той спря вече другояче. Застана отпред и изкрещя:

— Слизайте! Само да посмеете да избягате! Там има ранен! — посочи с ръка към банкета.

В колата — едно старичко „Жигули“, седяха двама възрастни, вероятно съпрузи. Мъжът беше нисък, с прошарена, доста оредяла коса и внимателни очи. Той разкопча предпазния колан, отвори вратата и бавно излезе. Жената, която седеше до него, гледаше уплашено ту Семов, ту мъжа си.

— Живо! — извика отново Семов. — И няма да бягаш!

Мъжът нищо не отговори. Той с един поглед оцени положението, видя ранения на банката и тръгна към него пак така, без да бърза. Семов изтича напред, подхвана ранения под мишниците.

— Дръжте краката! — каза той. Когато крещеше — не усещаше, но сега изведнъж почувствува, че не може да говори грубо на този възрастен мъж. В това време жената беше излязла. Тя изтърва само едно възклицание и неочаквано сръчно издърпа отнякъде светло мъхесто одеяло. Изтича и докато мъжете вдигаха ранения, постла одеялото на задната седалка на „Москвича“. Двамата положиха ранения на одеялото и го загърнаха.

— Трябва да дойдете с мен! — нареди Семов. — За свидетели! Всичко видяхте! — Възбуждението и водката отново взеха връх и той добави ненужно остро. — Записал съм номера, никакво бягане!

Мъжът, който досега не беше казал нито дума, сви очи и отвърна също така нападателно:

— Я мълчете! Аз съм учител, а ние какъв сте? Вие само да посмеете да бягате!

Семов се сепна. Усложненията вече започваха. Светлото му лице се изкриви в гримаса. Той отвори бързо вратата на „Москвича“ откъм волана и докато се надъхваше в колата, извика:

— Карайте след мен! Не съм го ударил аз, намерих го!

Не разчиташе, че другият ще му повярва, но държеше да го каже. Включи на скорост, натисна газта и помисли:

„Хайде сега! Да става каквото ще!“

Данаил Габровски пристигна в хирургическата амбулатория десетина минути, след като му позвъниха от управлението. Сестрата — една възрастна стегната жена, явно с голяма практика — погледна пациентката, която седеше на кушетката и се мръщеше от болки.

— Вие сте за приемната! Можете ли сама?

Жената се надигна с охкане. Сестрата я изпрати до вратата и се обърна към Габровски:

— Раненият е в операционната. Доктор Николов отиде с него и ще се върне. Дрехите ги прибрах. Сега ли ги искате или...?

— Само две думи — каза Габровски. Кой доведе ранения.

— ВЪн са, в чакалнята. Двама мъже и една жена. Казах на милиционера да не ги пуска никъде!

— Добре. Дайте ми дрехите!

Дрехите бяха акуратно сгънати на купчинка зад паравана.

Габровски измъкна от куфарчето си голям найлонов плик, разтвори го и преди да ги прибере, ги огледа.

Сако, разкъсано вляво, с голяма следа от охлузване. Следата беше дълга, с шоколадовокафяв цвят и опираше в широко, подгизнало от съсирена кръв петно. Левият ръкав също бе охлузен и потънал в прах. Риза. Съвсем обикновена. Беше разпрана вляво и още по-напоена с кръв. Бельо, панталон, чорапи, доста износени обувки. На панталона също имаше следа от удар вляво, но цветът ѝ беше по-друг, като бронзов.

„Ясно. Горѐ е калникът, долу е бронята“ — помисли Габровски.

Мълчаливо, под погледа на сестрата, той напъха дрехите в плика. Завладя го едно особено чувство — знаеше, то винаги се появяваше у него в такива случаи. Дрехи. Най-обикновени вещи. Това е, което е останало от човека. Сако, панталон. Те още са живи, тези вещи, но човекът вече го няма. И никога няма да го има, защото е неповторим.

Габровски залепи плика със скок, прокашля се и нареди:

— Покажете ми свидетелите!

Още като го видя на вратата, Семов разбра — това е следователят — висок, слабват, с издължено лице, исивяла на слепоочията коса и тъмни добродушни очи, които изведнъж го погледнаха изпитателно.

Той стана, изправи се и учителят. Докато чакаха тук, двамата бяха разговаряли. Отначало недружелюбен и подозрителен, постепенно учителят беше повярвал, че Семов не е виновният — особено след като журналистът разказа как се бе опитвал да спре колите по пътя.

— Кой ги възпита тия подлеци? Кой? — беше възкликнал учителят. — Ние ли?

И после разговорът беше потръгнал. Споменаха и други такива случаи. Семов разказа нещичко от своята журналистическа практика.

И все си мислеше, че ей сега ще дойдат, ще го извикат за проба за алкохол и после ще се завърти една...

— А вие извинявайте, аз малко така... — каза по едно време учителят, — но то е ясно. Ей там е вашата кола, трябваше веднага да съобразя, че по нея няма удар! А, като че следователят идва!

Представиха се. Габровски погледна хората наоколо и каза тихо:

— Тук не е удобно. Елате, ако обичате!

Заведе и тримата в кабинета на старшата сестра, който в момента беше празен. Покани ги, изслуша ги, включително и жената на учителя, която просто като че нямаше какво да добави. Но Габровски знаеше, че жените имат изострено чувство към детайла. Тази възрастна, много видяла жена може би беше забелязала нещо, което двамата мъже и не предполагаха, че съществува. После нареди:

— Добре. Вие ще дойдете с мен на мястото! — обърна се той към Семов, а — на учителя и жена му — вие можете да си отидете, но ще бъдете на разположение и тази вечер, и в близките дни! Няма начин престъпникът да се скрие! Ще го намерим. Впрочем, преди да си тръгнете, нужна е една проба за алкохол. Формалност може би, но така е!

Габровски беше разследвал десетки пътнотранспортни произшествия, беше си изработил точен начин на действие и го следваше неотклонно. Едната насока бяха данните около жертвата: всичко, което можеха да дадат лекарите, разказът на пострадалия, ако беше в състояние да говори, лабораторните изследвания на следите по дрехите. Втората насока бяха показанията на очевидците. И третата — огледът на мястото, издирването на всички следи — видими и невидими. Това бяха насоки, чиито резултати в края на краищата се събираха в неумолим възел и не бе имало случаи престъплението да остане неразкрито. Самият характер на нещастията е такъв, че остават много следи и те въобще не могат да бъдат заличени.

Алкохолната проба беше ясна и категорична. Габровски мълчаливо протегна ръка и Семов подаде шофьорската си книжка. Учителят само поклати глава и в очите му отново проблесна недоверие. Как можеше така? Значи беше пил...

— Вие седнете отпред! — каза Габровски сухо, когато влизаха в дежурната кола. Самият той се намести на задната седалка и положи

до себе си своето черно куфарче. — Къде казвате, че е? Към шестнадесетия километър?

Беше ясна и доста прохладна нощ. От планината появяваше и макар че беше средата на май, да се стои дълго на открито не беше много приятно. Шофьорът — старшина, застана на шосето и със знака предупреждаваше рядко минаващите коли да завиват встрани.

Семов стоеше на банкетата, слушаше спокойното свирене на щурците, което се носеше от поляните, и в душата му неуловимо и неприятно се прокрадваше колебание. Беше спрял там, където другите бяха отминавали, беше се опитал да спаси човек. Й какво? Рицар някакъв. Сега книжката отиде най-малко за година, ще има неприятности, ще пише показания... И защо на него трябваше да се случи? Защо не се забави още половин час? Случайност, това е. Излизаш десет минути по-рано и изпускаш човека, от когото зависи съдбата ти и който вече няма да се върне и да позвъни у дома ти. Навеждаш се да си завържеш връзката на обувката, губиш половин минута, но на съседния ъгъл катастрофата отнема нечий друг живот, не твоя!

Семов въздъхна и отмести поглед към тъмните заоблени хълмове наоколо.

А Данаил Габровски следеше точните и внимателни движения на експерта криминалист, който беше пристигнал с втора кола и сега събираше с пинцета малките разпилени стъкълца на мястото на злополуката. Експертът заобикаляше голямото петно кръв и разменяше по някоя дума със своя помощник под светлината на лампите. Всичко вървеше по своя ред — снимки общ план, възлов, детайли. Скица.

Габровски гледаше експерта, но мислеше за Семов. Значи има още такива хора! Каквото и да се говори, но има! Ако не беше виновен, а по всичко личеше, че не е, той добре знаеше на какво се излага. И бе спрял. Случайност някаква. Изпадаш в беда и покрай тебе профучават равнодушните, подлеците, мръсниците. А човекът, който може да ти помогне, който трябва да дойде, него го няма. Забавил се е в съседното село. Спрял се е да поговори с някого, за когото не си и чувал. И десетината минути, в които се решават съдби — и на теб, и на твоите близки, — са отлетели.

Експертът и помощникът му продължаваха огледа. Прибраха парченцата стъкла в пластмасови пликчета, свериха още веднъж скицата. Вдигнаха високо лампите, после ги снишиха до земята. Пороят светлина се блъскаше, преливаше и се отразяваше във всяка грапавинка.

И тогава забелязаха. Две къси, съвсем къси ивици — следи от гуми. Значи онзи в колата все пак бе натиснал спирачките. При тази скорост той напълно беше разбрал, че е ударил човек, но или беше много хитър подлец, или беше някой безчувствен идиот, защото даже не бе направил по-сериозен опит да спре.

Габровски също се приближи и се наведе над следите. Както изглеждаше, колата не беше от често срещаните у нас. Имаше опит вече с десетки, ако не и със стотици престъпления по пътищата. В окръга, а и в съседните окръзи той беше признатият специалист по пътнотранспортните произшествия. Окоето му като че веднага сглобяваше частиците от счупените фарове, преценяваше предполагаемата височина на броните, широчината и вида на следите от гумите, разстоянията между колелата, т.нар. колея. Можеше почти със сигурност да каже каква е колата и лабораториите потвърждаваха догадките му.

Тези стъкълца бяха от фар, който не принадлежеше на обичайна кола. И колеята тук долу също. Колата беше от рядко срещаните и това създаваше особено положение. Или още утре на обяд щеше да знае вида ѝ, годината на производство, номера и собственика ѝ в страната, или пък щеше да узнае вида и годината на производството, но собственикът ѝ — някой турист или транзитно минаваш чужденец — отдавна щеше да е прекосил границата.

Той, следователят Габровски, трябваше да действа бързо. Хората от граничните пунктове бяха опитни — не пропускаха ударени коли, а сега щяха да бъдат и допълнително предупредени. Но имаше и друго. Нужно беше да се спрат всички онези, които бяха влезли в страната с коли, а се опитваха да излязат без тях. В това отношение съществуваше разработена система, която действуваше безотказно, необходимо беше само да се подаде сигнал за такова пътнотранспортно произшествие.

Габровски влезе в колата и вдигна радиотелефона. В следващите секунди десетки други радиотелефони щяха да предават краткото

съобщение, стотици очи щяха да се взират внимателно по пътищата, по улиците на градовете и на контролните пунктове, невидими бариери щяха да се спуснат пред беглеца престъпник. Той нямаше къде да избяга, не можеше да избяга.

Габровски предаде съобщението, погледна часовника на арматурното табло и отвори вратата.

— Елате! — кимна той към Семов. После извика. — Старшина, тръгваме!

След час, когато Семов дописваше показанията си, а Габровски беше одимил достатъчно кабинета си, влезе дежурният старшина, погледна към Семов и тихо каза нещо на следователя. Габровски кимна. Не беше очаквал и друго от проверката на последните часове от деня на Семов и възрастния учител.

Той се надигна, измъкна от бюрото си кафеварка, пакет кафе, захарница и започна да свещенодействува. Умираще за едно безумно горещо кафе, а знаеше, че и журналистът там, на съседната маса, не би се отказал.

Семов се подписа, стана и подаде листовете.

— Заповядайте! — помести чашките към него Габровски. — Ако не ви се спи много...

Семов седна пак, този път до бюрото, и се зае с кафето. Двата мълчаха, но внимателно се изучаваха.

„Интересен — мислеше Габровски. — Малко детинска му е физиономията, макар и с брада, но кой може да каже какво се крие зад физиономията на един човек! Татко Ломброзо с неговите «родени» престъпници, а? Вятър! Този тук изглежда момче... момче, нищо не видяло и не чуло от живота, а ето... Знае ли човек? Да...“

„Виж ти! — мислеше Семов. — Какво ли му е минало през главата!? И интересно — има ли семейство, жена, деца, грижи... синът донесъл тройка, майка му боледува... И тая служба! Тежка служба...“

— Как е... раненият? — запита Семов по едно време.

— Все така. Още е в операционната.

Габровски допи кафето си и добави:

— Ще ви моля тия дни да не ходите в командировка, може да потрябвате при разследването! Какво да се прави... служба!

Едва сега, както седеше, Семов съзря на края на бюрото своята шофьорска книжка. Габровски проследи погледа му и я посочи с очи.

— А, да... Да не я забравите! Тя на мен съвсем не ми е нужна!

Стената насреща беше покрита с таблици и Халачев така беше свикнал с тях, че даже не ги забелязваше. Те не му и служеха — при всяка експертиза той отваряше справочниците и проверяваше на какъв състав автомобилна боя точно каква фирма производител отговаря. Понататък вече обръщаше фишовете в картотеката, сравняваше и размисляше. Беше като нареждане на мозайка, в която всяка частица трябва да попадне на своето място, за да се получи отговорът. А точен отговор винаги имаше, просто трябваше да се стигне до него. Нямаше никакво значение, че автомобилът е преобоядисван два и три пъти, че старата боя е била изстъргана, горена с горелка или замазвана. Методът улавяше онова, което и най-остро човешко око не можеше да види, хващаше всеки пласт боя с изключителна точност и нямаше значение, че той може да има дебелина само няколко молекули.

Методът се нарича лазерна спектроскопия. Зад сложното наименование и още по-сложната апаратура се крие прост и много сигурен принцип. Върху миниатюрното късче с неизвестен състав се насочва лазерен лъч. В тънкото острие на този лъч се концентрира огромна плътност на мощността. Върху площ с размер десетохилядни от милиметъра се получава такава температура, че за части от секундата веществото на това място се изпарява. Ако променяме честотата на лазерното излъчване, ще можем да възбудим едни или други преходи в атомите или молекулите на изследваното вещество. Когато коя да е градивна частица се връща в изходното си състояние, тя излъчва строго определен, лично неин спектър вълни, по който пък ние можем да установим наличието и — количествено и качествено — в обекта. Получава се абсолютно точна „химическа снимка“ на изследваното вещество: титан — толкова процента, манган, хром, цинк, барий в така нататък. Наблюдава се дори картината и на различните изотопи. Това е много съществено, защото специфичността на дадена боя често може да се констатира именно по различията в процентното съдържание на изотопите.

От състава на боята и от фирмата производител се стига до марката на автомобила, евентуално до годината на производството. Слоеве от преобоядисването се установяват веднага, независимо от

всички опити за заличаване и това дава допълнителна информация. Ако се намерят и други следи — например от бронята, отпечатъци от гумите или частици от счупен фар или мигач, — тогава лабораторните изследвания обрисуват автомобила с невероятна точност. Стават известни, марката, годината на производство, цветът, степента на остаряване на боята, видът и захабяването на бронята, в какво състояние са фаровете, каква марка са гумите, нови ли са или стари и даже приблизително колко хиляди километра пробег имат, защото това личи по релефа на протекторите. Понякога се намират и части от крушки на фарове или мигачи. Тогава специалното изследване на жичката и вътрешната повърхност на стъклото може да установи дали крушката е светела в момента на счупването. А това е важно в много случаи, когато шофьорите или пострадалите твърдят, че колата е била със запалени фарове. При счупване на светеца крушка жичката прегаря по определен начин. Ако крушката не е светила, скъсването е друго или просто жичката остава цяла. Микроскопското изследване лесно установява този факт.

Халачев имаше за днес два анализа. Първият беше на материалите, изпратени от Габровски. Сакото на ранения беше донесено още през нощта. И както при всички такива проби, подготовката отне почти десет пъти повече време, отколкото самата проба. Това беше много характерно при тези изследвания. Трябваше да се спазят всички условия, за да бъдат резултатите абсолютно точни.

Докато лаборантката подготвяше частиците боя, като ги снемаше под микроскоп от плата на сакото, Халачев проверяваше апаратурата. На пръв поглед тя не правеше особено впечатление нито с външния си вид, нито с големината си. Но именно малките размери говореха за съвършенството на техниката. Стара истина е, че гигантските апарати — „динозаври“, стъписват само непосветените. Една апаратура, изградена от течни кристали, която може да се окачи на стената като картина и да не заема повече място от един цветен постер, е по-съвършена от старите амперметри, волтметри и термометри така, както транзисторният радиоприемник е с цяла епоха по-съвършен от ламповите приемници!

Сега и лазерните устройства не предизвикват особено удивление, а преди двадесетина години те бяха сензация в науката. И както често става, предсказали ги бяха писателите фантасти. Хиперболоидът на

инженер Гарин от едноименния роман на Алексей Толстой си е просто един лазер. С тази подробност, че Алексей Толстой е написал романа близо тридесет години преди Басов, Прохоров и Таунс да направят откритието. Писателят е имал гениалната догадка, че светлината може да бъде събрана и насочена като страшен всеразрушаващ лъч. Откритието потвърди, че светлината може да се обуздае, но по особен начин.

Принципът, за който става дума, е влязъл даже в гимназиалните учебници. Всяка естествена светлина от Слънцето, светкавиците, пламналата савана или вулканите, а и изкуствената светлина от електрическите крушки се получава по един и същи начин: атомите на веществото приемат енергия отвън и когато се връщат в предишното си състояние, излъчват енергията във вид на порции светлина — фотони. Тези фотони се разлитат хаотично във всички посоки, а съответстващите им вълни имат най-различни дължини. Светлината от лазерното устройство е по-друга, тя е съставена от вълни с еднаква дължина. Едно доста изтъркано, но точно сравнение оприличава лазерната светлина на дивизия, която марширува в крак. Това качество придава на лазерния лъч необикновени свойства. Той е едноцветен (монохроматичен), разходимостта му е изключително малка, което дава възможност за концентриране на енергията в тесен сноп и за получаване на невероятна плътност на мощността, така че той да действа например като свръхнажежено тънко острие.

Към девет часа сутринта по лазерната емисионна спектрограма можеше да се разчете съставът на двата пласта боя от калника. В друга лаборатория бе намерен съставът на стъклото от фара. По релефа на лицевата повърхност на стъкълцата, макар те да бяха само една пета от фара, електронноизчислителна машина възстанови контурите на целия фар и веднага посочи от кой тип е и в кои марки коли се монтира. Ширината на колеята беше допълнителното сведение. Всичко това беше предостатъчно. В девет часа и двадесет минута вече беше известна марката и годината на производство на колата. Тя наистина се оказа от по-рядко срещаните: „BMW-318“, произведена през 1979 година.

В девет часа и двадесет и пет минути данните бяха изпратени на граничните пунктове. Подобна кола не беше минавала от снощи. Междувременно се завъртяха картотечните табла в справочния отдел на управлението за контрол на автомобилния транспорт. Справката продължи само минута и половина. Коли BMW-318, шоколадовокафяви, в страната имаше само две. Едната беше на доктор Живко Обрешков, началник-отделение в болница в Русе и беше произведена през 1979 г. Другата, също модел 1979 г., принадлежеше на инженер Марио Ганчев, живеещ в комплекс „Изток“ в София.

Между девет часа и четиридесет и пет минути и девет и петдесет от управленията в София и Русе почти едновременно тръгнаха две дежурни коли и сините им „светулки“ блеснаха на кръстовищата.

В Русе един младичък лейтенант откри доктор Обрешков на утринна визитация в отделението. Старшата сестра приближи до доктора и му прошепна нещо на ухото. Той примигна неспокойно и излезе в коридора, където, заметнат с бяла престилка, стоеше лейтенантът, който се представи, извини се за прекъсването на визитацията и запита:

— Къде е сега вашата кола, доктор Обрешков?

Лекарят примигна още по-неспокойно и каза тревожно:

— Как къде? Какво е станало?

— Питам: къде е? — повтори по-твърдо лейтенантът.

— Ами на двора! — учуди се докторът. — Ето!

Той пристъпи няколко крачки, приближи се до прозореца на коридора и посочи с ръка:

— Там, на паркинга!

Действително на паркинга между другите коли тъмнееше шоколадовокафявото BMW.

— Ще ви помоля да слезете за малко с мен! — каза лейтенантът. Той искаше собственикът да присъствува на огледа — това беше важно правило.

Слязоха. Колата беше доста напращена, не беше мита поне два-три дни. Явно докторът не отделяше много от времето си, за да се грижи за нея. По боята не се виждаше никаква следа от удар. Фаровете си бяха на мястото, по калниците и бронята нямаше и драскотина.

На лейтенанта веднага му стана ясно — с тази кола нищо не бе се случвало. Но понеже беше млад и много старателен, пък и не

знаеше какво може да нареди началникът, поиска докторът в негово присъствие да откара колата в КАТ.

— Какво е станало! — развълнува се Обрешков. — Какви са тези истории! Аз съм си купил нормално колата, три години съм работил в Африка! Вие знаете ли какво е да работите там!

Лейтенантът не знаеше. Колата трябваше да се достави в КАТ и беше доставена. Там един майор от техническата служба само я погледна, надникна под калниците, поразчопли с ножче твърдата кора от кал и масло. После се изправи и каза на лейтенанта, който внимателно наблюдаваше:

— Идете да извикате доктора! Трябва да му се извиним за безпокойството!

В десет часа и пет минути дежурната софийска кола спря пред блока на Марио Ганчев в квартал „Изток“. Асансьорът, разбира се, не работеше и капитанът се запъхтя по стъпалата до седмия стаж. Натисна звънеца. Отначало отвътре не се чуваше нищо, но той продължи да звъни и по едно време до вратата приближиха тихи стъпки.

— Кой е там! — рече един старчески глас.

— Отворете! Служебно! — отговори капитанът. Той не искаше да употреби думата „милиция“.

Старецът отгатък се поколеба, но отвори. Когато видя униформения мъж, изохка от изненада.

— Господи! Ка... какво...

— Търся инженер Марио Ганчев! — каза капитанът. — Къде е сега?

— Къде... работи? — не разбра въпроса старецът. — Ами в чужбина... Какво има? Влезте! — засуети се той.

— Къде в чужбина? — запита, влизайки капитанът и машинално огледа антрето. Нищо особено. Антре като антре, доста поизоставено, с купчина обувки от едната страна.

— В Мароко, четири години вече е там! Моля ви се, какво е станало с Марио? Синът ми, господи!

— Нищо не е станало. Но значи той не е тук, в страната?

— Не е, не е! И снахата, и внукът са там! Ще си дойдат за лятото!

— А колата им къде е? С тях ли е?

— Не е, не е! — засуети се пак старецът. — Тука е тя, тука е, в гаража!

— Къде е гаражът?

— В Лозенец... На Христо е той, племенника му.

— Кой има ключовете от колата?

— У Марио са... и у Христо. Той на него остави един, да я наглежда...

— Адресът и телефонът на Христо!

— Ей тука е, тука... — старецът повлече крака към кухнята. — Ето го телефона на Христо! — и той подаде на капитана, който го беше последвал, едно листче.

„Христо Великов, в кантората 899-14-29“ — прочете на ум капитанът.

— Каква кантора?

Той очакваше да чуе за кантора на адвокат, но излезе, че това е кантора на външнотърговска организация. Когато го потърси, Великов беше на съвещание.

— Извикайте го, спешно е! — настоя капитанът.

Гласът на Великов, отначало сух и неприязнен, когато започна разговора, бързо придоби тревожни нотки. Да, ключовете са у него. И от гаража, и от колата. Никому не ги е давал, никому! Какво има, не може ли следобед? Трябва веднага да се отиде до гаража? Добре, ще чака да минат и да го вземат.

Капитанът остави слушалката и се обърна към стареца:

— Извинявайте, но ще трябва да дойдете с нас до гаража! Обадете се на някого от съседите, че излизате с мен и че пак аз ще ви доведе!

— О, какво е станало... а? Какво е станало, другарю? — завайка се старецът. — Колко ги молихме да не заминават, да не ни оставят нас, старите, така! А ето на...

— Още нищо не се е случило! Просто трябва да видим колата, не се вълнувайте толкова!

Капитанът се поуплаши не на шега. Доста рязко беше започнал, а току-виж някой инфаркт...

Христо Великов, когото взеха от кантората, се оказа сдържан мъж към четиридесетте, с тънко светло лице, вчесана на път коса и малко изпъкнали сини очи.

Докато пътуваха към Лозенец и изчакваха на светофарите, Великов разказа съвсем пестеливо, че гаражът бил негов, преотстъпил го на чичо си, защото за самия него бил неудобен — нямало вода и парно, а собствената си кола държал другаде, понеже непрекъснато му трябвала.

„В служебния гараж — помисли капитанът. — Позната история“ — а гласно каза:

— Значи само наглеждате колата на чичо си?

— Точно така — потвърди Великов. — Е, на седмицата веднъж. Излизам понякога с нея. Нали знаете, те колите трябва и да се раздвижват по малко.

— Кога излизахте с нея за последен път?

— Да помисля малко... — рече Великов и по бледото му лице трепна тревога. — Н-да... миналия месец. Но бях в гаража преди седмица. В сряда. Защо?

Капитанът не отговори. И Великов повече нищо не запита.

Гаражът беше в Лозенец, на една от онези улици, които все още са останали в София. Мястото беше почти пасторално — с двора, двуетажната къща, с розовия облак на късно разцъфтяло дърво и лехата с лалета. От влажната земя се вдигаха тънки ивици пара и бързо се топяха в прозрачния въздух наоколо.

До двете клетки на гаража водеха само няколко метра пътека, рехаво застлана с плочки. Металните крила на вратите вдъхваха сигурност. Як стоманен катинар висеше на резето на лявата врата, до секретната ключалка.

Само висеше. Защото по-отблизо се виждаше, че не е заключен — скобата му беше отворена.

— Вие не пипайте! — нареди капитанът на Великов. — Дайте ми ключовете!

Той измъкна от джоба си чиста кърпа, хвана с нея катинара отстрани и го извади от резето. После със същите внимателни движения се опита да откrehне вратата. Секретната ключалка поддаде веднага и вратата се разтвори съвсем спокойно.

Гаражът беше празен.

В следващите часове разкриването на престъплението на шосето бе възложено на друга служба. С разследването му бяха натоварени други хора.

Единият от тях, майор Александър Ботев, беше от опитните служители в отдела, специализирал се по разкриване на пътнотранспортни престъпления. Той беше нисък, мургав мъж към четиридесетте, с тънки черти и живи реакции, от типа, с който хората бързо влизаха в контакт. На какво се дължеше това, самият Ботев не се беше замислял. Навярно на спокойствието, което вдъхваше, и на чувството за хумор, което притежаваше — едно отмиращо в нашия век качество. Язвата, която го мъчеше от време на време и от която той не се оплакваше, вместо да го направи раздразнителен, по-скоро го настройваше философски. Така или иначе майор Ботев беше човекът, комуто поверяваха по-сложните случаи и при когото без никакво стеснение идваха за консултации.

Другият беше Николай Стаматов — млад, рус и безкрайно мълчалив инженер — лейтенант, завършил двигатели с вътрешно горене. Не мълчеше от стеснителност, просто такъв беше характерът му. Но Стаматов притежаваше ценно качество, което в отдела се наричаше „ухо за моторите“. Достатъчно бе да чуе двигател, дори без да го вижда, и можеше да определи марката и модела. Стоеше, вслушваше се и посочваше дефект, който и професионални монтьори не можеха лесно да открият. Ботев на няколко пъти му бе поверявал разпити, но резултатите се бяха оказвали съвсем скромни. „От всеки каквото може!“ — бе заключил накрая философски Ботев.

Това бяха двамата, които поеха търсенето на изчезналата кола на Марио Ганчев.

Първите сведения, разбира се, бяха получени от Великов. По своя пестелив, добре премерен начин, явно изработен в сложните разговори в кантората, той пръв даде показания пред Ботев. Изясни пак, че минавал по веднъж на седмица или на десет дни през гаража, отключвал го, поглеждал колата. Понякога, но рядко излизал с нея.

— Не е вече за каране из града! — оплака се Великов. — Мъчно стана движението. А и защо да нося рисковете? Ще ме удари някой, после трябва да се оправям с Марио. И въобще...

— Кога видяхте колата за последен път? — запита Ботев.

— Миналата седмица. В сряда.

Майорът пресметна на ум. Значи колата е можело да бъде открадната през всеки от следващите три дни, но най-късно броени

часове до снощния миг на шосето. На осми, девети и десети. Но в кой ден?

— Колко бензин имаше в колата?

— Малко. Резервата беше ударила на нулата.

Това беше важно. Онзи, който я бе откраднал, очевидно познаваше добре управлението на този вид коли и веднага е забелязал, че не може да отиде далеч. Но на бензиностанция крадецът в никакъв случай не би се появил. Значи трябвало е по някакъв начин да се погрижи и за бензин.

— Работеше ли автоматичното заключване на волана?

Великов се замисли за миг.

— Не съм го изпробвал, но предполагам, че е работило.

Това също беше важно. При съвременните коли воланът се заключва автоматично. Ако двигателят не бъде запален с оригиналния ключ или поне с ключ, който да е свършено негово копие, воланът автоматично блокира и крадецът би могъл да стигне най-много до първия завой. Изключването на блокировката е сложно, изисква време и специални познания.

Оттук следваше вторият извод — по колата е работено продължително. Къде? Най-вероятно в самия гараж, но можеше и да е някъде навън, по времето, когато Великов беше излизал с нея.

— Когато последния път я взехте... казахте, че е било преди месец, къде ходихте?

— Не помня точно. Из града, по работа.

Ботев инстинктивно почувствува, че нещо не е в ред.

— Спомнете си, моля!

Великов поклати глава.

— Сам ли бяхте?

— Да.

Сега майорът долови — Великов лъжеше. Едно „да“ може да бъде изречено по стотици начини: нехайно, когато не те интересува мнението на събеседника ти, внимателно, когато очакваш неудобен въпрос, тревожно, когато знаеш, че не ти вярват, подозрително или спокойна с искане или надежда... Едно твърдо „да“ понякога звучи като най-сериозното „не“.

Великов лъжеше, защото с колата беше взел приятелката си и бяха прекарвали нощта във вилата на негов колега. Понеже беше

интелигентен и разбираше от хора му стана ясно: тези живи внимателни очи бяха виждали всякакви лъжци и вече не му вярваха. Все едно — майорът щеше да стигне до истината.

— Всъщност не — добави Великов рязко. — Бях с една жена. Но това не интересува никого.

По лицето на Ботев не мръдна и мускул, той си го наложи. Всъщност наистина не го интересуваше с кого и къде е бил Великов. Беше важно друго.

— Добре — каза той. — Сега, моля ви, откровено. Не питам за имена и места. Но ще премислите и няма веднага да ми отговаряте, добре ще премислите! При някоя, от тези ваши... е, разходки, дали се е създавала възможност друг човек да остане сам в колата — примерно за половин час. Ясно ви е за какво питам. Дали се е създавала възможност кой опитен човек да поработи необезпокояван от никого и да изключи автоматичната блокировка?

Великов замълча. Прехвърляше на ум пътуванията си.

Имаше такива моменти. Беше давал ключовете на един от шофьорите в обединението — от време на време го беше молил да взема колата и да я зарежда с бензин. Мразеше опашките по бензиностанциите. Данчо — така се казваше шофьорът — му беше правил някои дребни услуги, а и Великов му беше помогнал веднъж да отчете един преразход на масла. Но струваше ли си сега да замесва и Данчо в тази история?

— Не желая веднага да отговаряте! До утре обаче трябва да ми се обадите! — заяви отново майорът. — Това е всичко. Засега.

Той разписа пропуски и Великов се изправи.

— Впрочем... — каза майорът. — Къде бяхте снощи между седем и девет часа?

Великов тръсна глава.

— Очаквах въпроса ви. На официална вечеря с австрийска делегация. Поне двадесет души са ме видели и може да се провери!

— Благодаря и довиждане.

Великов излезе.

А сега трябваше да се разбере по-подробно що за кола беше откраднатата. Да се изясни „биографията“ на това „беемве“, от чийто модел в страната имаше само две.

Данните се намираха в друга служба и Ботев предпочиташе сам да отиде и надникне в документите. Поръча на секретарката на отдела да намери Стаматов и да му каже да го чака, наметна шлифера си и излезе.

В досието на колата най-отгоре лежах формулярите по регистрацията и даването на номер, паспортните данни на собственика Марио Ганчев, статистически листове, фактури по застраховката. Нищо особено. Особеното беше друго.

Марио Ганчев бе купил колата на търг. „Беемвето“ беше бивша собственост на някой си Надир Муса Низами, чужд гражданин, който се беше опитал да контрабандира хероин. На Капитан Андреево го бяха пропуснали, но на Калотина един митничар с набито око го беше разкрил. По-нататък събитията се бяха завъртели по обичайния ред. Съд, присъда, конфискация на колата, предаването ѝ на „Мототехника и автосервизи“. Технически оглед търг. И Марио Ганчев беше станал собственик на сравнително новото „беемве“.

Това беше любопитно. Кола, която е купена на търг? Но какво отношение можеше да има този факт към инцидента на шосето? Никакво. Раненият беше съвсем случаен човек, жител на едно планинско село, и никога през живота си не бе чувал за Марио Ганчев, а и Марио Ганчев едва ли знаеше, че съществува в България такова село. Но дали не знаеше? Колата, купена на търг, пораждаше въпроси, които отсега нататък предстоеше да се изясняват.

Ботев получи досието, пхна го в чантата си и се запъти към гаража. Искаше да провери какво точно бе извършила оперативната група.

А извършеното вече беше доста.

Преди всичко бяха иззети, катинарът и секретната ключалка. В лабораторията катинарът щеше да бъде изследван за отпечатъци от пръсти, макар че беше малко вероятно да бъде открито нещо. Крадецът очевидно беше осъществил своя замисъл твърде внимателно и не набързо. Едва ли щеше да остави „визитната картичка“ на пръстите си.

Но по-важно беше, че после катинарът и ключалката щяха да отидат в трасологичната лаборатория, където щеше да се установи как са били отворени. Даже най-елементарният видим оглед подсказваше, че те не бяха насилвани. Следователно бяха употребени подправени ключове или копия от истинските. Това можеше съвсем точно да се

установи. Неоригиналният ключ оставя нови, пресни следи върху частите на ключалката, и то на местата, които не пасват добре.

Трасологът вече приключваше огледа в самия гараж. Когато Ботев пристигна, той прибираще споните уреди и гасеше силните лампи. Вън на улицата чакаше колата на следствено-оперативната група, следена с жадни погледи от десетина момченца, застанали на почетно разстояние в съседния вход. Те вече знаеха всичко — че гаражът е бил отварян, че „беемвето“ е откраднато и милицията го търси. Щастие то да присъствуват на издирването на следи беше събитие, което дълго щеше да се разказва и преразказва в тихите квартални вечери.

— А този е най-малко майор! — каза едно слабовато момче с лунички. — Нищо, че е цивилен!

„Личи ли ми?“ — помисли Ботев. И изведнъж се видя сред тези момчета, които живееха в своя свят на пътешествия в джунглите, космически приключения и тежки контролни по математика. Кога беше това? Кога от също такава източено не за възрастта си момче, което тичаше по дворовете, се беше превърнал в майор от милицията? Преди десет, двадесет, сто години?

Той мина по пътеката и кимна на трасолога. Беше полупоздрав — полувъпрос.

— Изглежда, не му е за пръв път — каза в отговор трасологът, като навиваше на ръката си кабела на лампите. — Изпипано е като по книга. Взех от пресните стъпки, но не знам дали ще ви свършат работа! — и той посочи с очи бетонния под на гаража.

— Ясни ли са? — попита майорът. С невъоръжено око, разбира се, нищо не можеше да се забележи по този под.

— Прилични. Но нали ви казвам — никакво насилване. Аз такова нещо съм виждал само два-три пъти. Ще взема и почвени проби, може и от тревата. Имате ли представа кога е извършено?

— Така, както изглежда, вчера през нощта.

Ботев застана на входа и загледа стената, която отделяше гаража близнак. Стена като стена — от измазани тухли.

Той заобиколи и разгледа гаража отвън. Не, нямаше възможност вътре да се проникне от другаде. Крадецът беше влязъл през вратата спокойно, като собственик. Беше запалил двигателя, бе излязъл и пак бе затворил вратата така, че дълго време да не предизвиква съмнение. В добре разработения сценарий имаше само една несполука. Ключът на катинара беше заял. Често ставаше. Подправеният ключ отключва, но не успява да заключи. Всичко останало обаче беше толкова изпипано, че ако не бе дошла онази тежка злополука на шосето, още поне няколко дни кражбата нямаше да бъде открита.

Ботев изви глава и плъзна поглед по двора. Нищо особено. Двор, двуетажна къща. Сега предстоеше търпелива, поглъщаща много време работа. Трябваше да разпита хората от къщата какво са чули, видели ли са нещо съмнително, какво мислят по тази кражба. Трасологът предвидливо ги беше помолил да се приберат, да не се суетят около гаража и да чакат човека, с когото ще разговарят. Този човек беше той, майор Александър Ботев.

— Вчера през нощта? Не, нищо не сме чули, другарю. А и въобще този гараж, нали е малко встрани...

Беше жената от семейството вляво на втория етаж. Тя току-що се беше върнала от работа с две пълни пазарски мрежи и поглеждаше към кухнята. Ботев разбра. Сега идваха часовете на домакинството — когато трябва да сготви за вечерта, когато синът ще дотича от училище

и трябва да му помогне за домашните, иначе ще избяга навън да играе, когато...

— А да сте виждали хората, които са влизали в гаража? През другите дни?

— Един по-възрастен... светъл мъж, той идваше. Ама рядко.

Ясно, нямаше смисъл да губи и своето, и нейното време. Това бяха хора, които нощем спят, а денем работят. Щеше да търси други. Ако имаше късмет, можеше да попадне на семейство с кърмаче, което се буди нощем, на възрастни с лош сън, на студент, който чете за сесията.

— Не, не съм чул. (Телефонният техник от другото жилище на втория етаж.)

— Бях нощна смяна в хлебозавода. Жена ми? Че питайте я... Марче, виж другарят какво ще те пита! (Сменният майстор от първия етаж.)

Марчето не е чула нищо през нощта. Не знае, може би към разсъмване една кола... Но то по улицата и без друго минават коли, не може да се различи дали излизат от гаражите или не.

— Към четири часа излезе кола от гаража, другарю!

Беше пенсионерът от другото крило на първия етаж. Най-послед! Ботев се превърна в слух.

— Аз, понеже раничко се будя... Тъкмо се бях събудил — и чувам: кола излиза от гаража. От този, дето е отсам. После вратата се затвори и колата тръгна. Ама не ми направи впечатление. Хората си имат работа, пътуват.

— Да сте виждали друг път кой влиза в този гараж?

— Ами да. Един рус човек, млад.

Така е, годините са относително нещо! Великов за едни беше възрастен, за други — млад!

— Добре. А други хора?

— И един съвсем млад. Ама той май беше шофьор, на такъв ми приличаше.

— Защо пък да е шофьор, вие говорихте ли с него?

— А, не. Но те всичките са с полушубки, като униформени. Все полушубки носят с кожени яки.

Значи някакъв шофьор? Това вече беше нещо. Великов трябваше да каже кой е.

Ботев се повъртя още малко из къщата, но повече нищо не научи. Сбогува се и като излизаше, реши — ще поговори и с момчетата от улицата. Децата знаят всичко за колите, те са мечтите и сънищата им. А едно „беемве“ винаги е под наблюдение на кварталната тайфа.

Тайфата даде изчерпателни сведения, даже Ботев се учуди колко точно бяха описани Великов и непознатият шофьор. Великов — дори до сините му, леко изпъкнали очи. А непознатият веднага беше „разкрит“. Момчетата бяха говорили с него, знаеха и името му — Данчо, и това, че е шофьор в службата на онзи другия, с очите. Данчо беше идвал няколко пъти, беше изкарвал и връщал колата. Момчетата го бяха харесали. Не се беше държал отвисоко, не беше ги пъдил от колата, даже беше взел веднъж двама от маляците и ги беше разходил до бензиностанцията.

Значи — Данчо. Един професионален шофьор, който има достъп до гаража? Всичко може да се окаже много просто. Взел е колата, за да отиде някъде, смятал е да я върне незабелязано. Дори може да е замислил нещо не съвсем законно, затова му е трябвала колата...

Не, не беше така, Ботев знаеше, че напразно се самоуспокоява. А и логиката на събитията говореше друго. Касаше се за внимателно подготвяна кражба на кола, за която е известно, че от дълго време не е под надзора на собственика. Това не се прави, защото някому просто е хрумнало нещо. Самата кражба също беше загадка. Извежда се колата на разсъмване. А къде е била цял ден — до злополуката вечерта?

Защо въобще се крадат коли?

Най-често за развлечение. Компания пийнали младежи, които искат да се поразходят. Полунощ е, те се чувствуват герои, повелители на улиците. А колите, общо взето, са беззащитни. Стоят си спокойно до тротоарите, чакат. Отварянето е детска играчка за онзи, който умее и е достатъчно ловък. Няма контактен ключ? На тази задача също има решение. Грубо, лошо, но съществува. И ако колата няма автоматично блокиране на волана или блокировката не действа — тогава газ! Накъде? Светът е наш. Утре сутринта сме на Слънчев бряг, на Златните пясъци...

Не, разбира се. Колите са като кучетата, придобиват права на стопаните си, не признават чужди хора. Има особености в спирачките, във волана, в подаването на газта. Дреболии, които само собственикът на свой гръб е научил. И които се оказват фатални. Осемдесет

процента от този вид кражби завършват със злополуки. При шестдесет и пет процента има тежко ранени, осакатени младежи, които после цял живот помнят тази нощ, тя им се явява като натрапчиво видение, кошмарна разплата за илюзорните минути на могъществото. А двадесет процента не помнят нищо, защото са мъртви. Вместо тях помнят близките им.

Коли се крадат и за пари. Това вече е кражба, която изисква опит. Отварянето и потеглянето е същото, дори се върши по-бързо, тъй като ги извършва човек с подготовка. Той обаче съвсем не се чувства господар на магистралите. Напротив. Избира околни пътища, гледа да не бие в очи. Защото задачата е да откара колата на скрито място — там, където може да я разглоби спокойно, с познаване на занаята. Само ценните части — онези, които могат да се продадат! Останалото трябва да се унищожи — да се нареже на парчета и разпилее, да се закопае, да се изгори. Следва бизнес по тъмните канали.

Само че бизнесът процъфтява за кратко време. Защото срещу опитните крадци действа цяла система, създадена и изпълнявана от не по-малко опитни хора, и то въоръжени с най-съвременна техника. Някои от крадените части така или иначе все пак попадат у оперативните работници и отиват в лабораториите. А там не само че веднага се определя марката, моделът, годината на производството на детайла — това е работа за минути! — но когато е нужно, се извършва по-подробно изследване. И за час-два става ясно тази част от коя открадната кола е.

Електронни уреди измерват детайла и изчисляват какъв срок от „живота“ му е изтекъл, с други думи — колко хиляди километра е служил на собственика. Например може да се каже с точност до хиляда километра колко път е изминало дадено бутало.

Ако е нужно да се изследва смазочно масло, един метод — инфрачервена спектрофотометрия — може да покаже колко е работило то. За непосветения думите „инфрачервена спектрофотометрия“ звучат като заклинание, но всъщност методът е известен още преди Втората световна война и широко се използва от химиците. Главно когато трябва да се установят фини разлики в молекулната структура на еднородни органични съединения. Обектът се облъчва с инфрачервена светлина и чрез спектрофотометър се установява съставът му. Това е така, защото всяка сложна органична молекула поглъща по строго

определен начин инфрачервените вълни. И работилото смазочно масло също бързо бива характеризирано: марка, производител, доколко е променено, т.е. приблизително колко хиляди километра са изминати с негова помощ. Идентификацията с помощта на този метод се използва не само за коли или части от тях.

Рядко, но се случва да бъдат крадени коли с наивната надежда, че като се пребоядисат, могат да се продадат. Тези надежди са направо абсурдни, защото както двигателят и шасито, така и някои по-важни части имат номера, които са регистрирани. Опитите да се заличат номерата са предварително осъдени на неуспех — независимо че номерът може да е изстърган и шлайфан. Съществува метод, който се нарича гама радиография и с който веднага може да се съзре заличеният номер. Ако е уместно да се прави сравнение, гама радиографията е метод, подобен на обикновената рентгенография, използвана във всяка поликлиника. Но в сравнение с рентгеновите лъчи гама-лъчите имат още по-голяма проникваща способност. Гама радиографията, или гама дефектоскопията, намира приложение в промишлеността, за да се откриват скрити шупли в различни лети части или некачествени заварки на тръби, които ще бъдат подлагани на голямо налягане. На гама снимката ясно се вижда вътрешната шупла, притаена под полираната повърхност.

А защо старателно изстърганият и шлайфан номер или буква се проявяват при гама радиографията? Много просто. При самото нанасяне на номера се получава един вид увреждане на металните слоеве в дълбочина, което вече не може да бъде нито изстъргано, нито шлайфано. Надеждата, че подобни уреди са тежки, тромави и трудно преносими, за да бъдат използвани широко, е съвсем напразна. Напротив. Гама дефектоскопите са с големината на малък портативен телевизор и когато е нужно, с тях може да се работи и на открито.

Какви са другите причини за кражби на коли? Има, макар и по-сложни, по-необикновени.

Например, за да се извърши престъпление. Колата може да послужи при обир. Или да се пренесат стоки или предмети, които се търсят от оперативните работници. Крадецът си свършва работата, но след това вече възниква проблемът, как да се освободи от неодушевления, но не по-малко нежелан свидетел. И най-хитрият престъпник не може да реши този проблем, защото той просто не може

да бъде решен. Съществува плътно действаща система за откриване на такива коли. Изоставената някъде — в града или на пътя — кола се намира много бързо. Не е трудно да се открие и кола, съборена в пропаст или в запусната кариера. Опожаряването е нещо, което веднага привлича вниманието, а опожарената кола е сигнал, който вдига на крак десетки хора и специални служби. Даже когато колата е нарязана с електрожен на части и частите са закопани в земята — пак може да бъде открита. Следи винаги остават, защото и хората, и колите не са безплътни духове.

Краде се кола понякога и за да се прикрие престъпление, което вече е извършено. Но това са толкова редки и изключителни случаи, че обикновено се разглеждат само като теоретично възможни. А що се касае до кражбите на коли, за да бъде прегазен с тях човек — т.е. за да бъде извършено убийство или отвлечане, тях ще оставим за западните филми. Пък и не само за филмите, а и за другата действителност.

Но все едно. Факт бе, че колата на Марио Ганчев бе открадната и Ботев прехвърляше на ума си всяка възможност. От тях най-близка до реалността му изглеждаше кражбата заради части. Следователно „беемвето“ щеше да бъде откарано някъде, където можеше да се разглоби. А това предполагаше помещение — гараж, барака или поне навес, — достатъчно изолирано, но все пак с елементарни удобства.

Още с връщането си в отдела Ботев извика помощника си, извади от сейфа голяма карта на окръга и двамата се наведоха над нея. Стаматов вече знаеше подробностите около престъплението на шосето, знаеше и за открадната кола. Ботев повтори последните новини от гаража и квартала. Стаматов слушаше, вметвайки само по някои къса реплика.

— Ето тук! — заби пръст Ботев в една извивка по зелената нишка на шосето. — Тук е злополуката. Идва от София, а къде отива? Забележете, не е тръгнал по магистралата! Значи?

Лейтенантът си замълча, а и въпросът изглеждаше чисто риторичен.

— Значи — продължи Ботев — базата му, ако може така да се каже, е някъде по това шосе! Не сте ли съгласен?

— Не съм. За няколко часа може да прескочи и до другия край на България!

— Вярно — съгласи се Ботев. — В това е слабото място на тази версия! Но да видим по-нататък! Става нещастиято. Сега вече колата е като белязана. Една „прокажена“ кола, която мнозина ще забележат. Какво трябва да прави той? Първи вариант: да я зареже на пътя? Може. Само че не е вчерашен! Знае, че с патрулните хеликоптери за два часа ще проверим всичко по шосето и ще я намерим. А освен това такава скъпа кола посред нощ на пътя прави впечатление! Впрочем вече е проверено. Нито в нашия, нито в съседните два окръга са открили изоставени автомобили! Значи минаваме на вариант втори...

Вторият вариант беше също така логичен, но и несигурен. Най-близкият град по шосето беше на тридесет километра. А до там по склоновете на планината се редяха малки селца и вилни зони. Ако базата на крадеца, както се изрази Ботев, беше някъде из вилните зони, той щеше да се опита бързо да се прибере. Следователно трябваше да се огледат всички гаражи по вилните зони и съмнителните да се проверят.

— Това вече се прави, само че никак не е лесно! — заяви Ботев. — До утре са ни обещани предварителните сведения.

Той заобиколи бюрото, седна на стола и се загледа в картата. Стаматов проследи погледа му. Беше спрял на едрите сини петна, чиито неравни очертания се доближаваха до шосето. Ботев поглади с пръсти брадичката си.

— Язовирите, колега! Неизвестно защо, но някои крадци на коли смятат язовирите за сигурна гробница! Особено ако с колата се е случило ей такова нещо, блъснали са човек... Намират едно подълбочко място, палят двигателя, има един прост трик със съединителя и хайде! — колата сама тръгва за дъното! И какво? Смятат, че не можем да се доберем до „удавената“ кола! Вие поне добре знаете, че можем!

Лейтенантът кимна.

— А това ще е и вашата задача! — заключи неочаквано Ботев. — Вижте, цяла верига от язовири са покрай шосето! Ще вземете хора от отделението със сонарите, те имат опит в търсенето на обекти под вода! Сега ще позвъня, за да се уговорим!

Той погледна във вътрешния указател и посегна към слушалката. Набра номера, почака и затвори.

— Заето дава. Чакайте, има още една работа да се свърши! — Той извади от чекмеджето найлонов плик, в който тънко издрънчаха ключовете, и обясни задачата. Стаматов трябваше да ги отнесе в трасологичната лаборатория, за да се провери дали от тези оригинални ключове е снеман отпечатък.

— Е, действайте, колега! — каза Ботев. — А аз ще поговоря с един човек...

И още докато Стаматов стана и тръгна да излиза. Ботев набра номера на обединението и по-точно на гаража на обединението. Търсеше шофьора Йордан.

Стаматов първо се отби в трасологичната лаборатория. Намери завеждащия и обясни проблема: възможно ли е да се открият следи по ключове, от които навярно са снемани отпечатъци?

— Къде са ключовете? — запита завеждащият.

Стаматов извади найлоновия плик от куфарчето си.

Завеждащият не ги пое. Само ги погледна и каза:

— Знаете ли, питам ви, защо обикновено ни ги носят неопаковани. А опаковката е много важна, за да се запази всичко, което може да е останало по тях! Изследването не е за нашата лаборатория, а за съседите, но нищо. Ще ги дам на колегите.

— Кога бих могъл... — започна Стаматов. Искаше да помоли да получи резултата поне утре.

— Резултатът ли? — досети се завеждащият. — След половин час. Предварителен.

— След половин час? — Стаматов помисли, че не е разбрал.

— Но да. Първоначалното изследване е просто. Флуоресцентна микроскопия, учили сте я по криминалистика. За да се изработи копие, крадецът снима отпечатък. А отпечатъкът се прави... е, в различни смеси. Като се почне от прост пластилин и се свърши с най-свършени втвърдяващи се вещества. Но те почти всички флуоресцират, стига да се подбере подходящата светлина.

Стаматов погледа ключовете, които беше поставил на бюрото.

— А, не! — вдигна вежди завеждащият. — Това, което флуоресцира, не се вижда с невъоръжено око. Това са микроскопично малки частици, останали по ръбовете или в някой улей. Ако, разбира се, е снемано копие. Е, има и някакъв дребен процент грешка. В

смисъл че положителният резултат е винаги положителен, а отрицателният може в някои случаи да не е отрицателен.

— Предварителен резултат, казахте?

— Предварителен. За да се изключи грешката, прави се и допълнително микрохимично изследване. Но флуоресценцията е доста важен белег. Впрочем колегите сами ще ви позвънят!

Втората служба, където Стаматов отиде, беше извън града и там всъщност вече го чакаха — Ботев беше звънил от отдела.

Капитанът, който го прие, просто не се нуждаеше от много обяснения, беше разбрал всичко, а и изглежда, че тази работа при тях не беше от редките. Само запита имат ли по-определени съмнения за някой от язовирите.

— Не... не бих могъл да кажа! — Стаматов беше съвсем несигурен.

— Защото те са три! — допълни капитанът. — Но нищо! Ние горе-долу сме наясно за местата, където може да се бутне кола! Кога желаете да започнем? Сега?

— Възможно ли е?

— Защо да не е възможно? Само ще минем покрай вас да си вземете по-топли дрехи! Там още не е за слънчеви бани! Апаратите са ни готови, натоварени. От ехолокация разбирате ли?

— Не много — призна Стаматов.

— Ще ви покажем кое-що. Сега ще позвъня на началника и тръгваме.

— И аз ще се обадя в отдела — каза Стаматов. — Не очаквах така бързо! Колко време ще отнеме?

— А, това не зная! — усмихна се капитанът. — Зависи как ще попаднем! Може ден, може и седмица! Важното е да проверим дали има нещо!

По същото време, когато Стаматов посегна към телефона, Ботев беше в кабинета си. Разговаряше с шофьора Данчо.

Данчо — пълното му име беше Йордан Манов Йорданов — изглеждаше по-възрастен от годините си, навярно заради мустаците и едрата си фигура. Всъщност той беше съвсем млад, миналата есен се бе уволнил от казармата. Сега седеше срещу майора и в кестенявите му очи нямаше тревога, а по-скоро любопитство. Разговорът беше започнал с това, кога е виждал за последен път колата. Миналата

седмица. Не бе излизал с нея. Само бе отворил гаража и беше подритнал гумите — дали не са спаднали. Не бе имал и много време да я разглежда, защото беше спрял с „Волгата“ на обединението просто по път.

Телефонът звънна. Ботев вдигна слушалката, размени няколко думи — обаждаше се Стаматов — и затвори. Но отново някой позвъни.

— Другарят Ботев? — каза един непознат женски глас. — Обаждаме се от лабораторията по флуоресцентна микроскопия.

Ботев се представи. Гласът продължи:

— Можем да ви дадем предварителен резултат. Положителен е.

— В смисъл?

— По ключовете има микроследи от втвърдяващо се вещество. Утре ще получите окончателния отговор. Навярно е „Дентафлекс“.

— „Дента...“?

— Една смес, която се използва в стоматологията. Стигат десет-петнадесет минути за снемане на отпечатък. Така че до утре!

Ботев положи слушалката и се вгледа в момъка пред себе си. Това, че бяха правени копия на ключовете, почти изключваше вината на Данчо, освен ако не се касаеше за някаква много хитра комбинация. Дава ключовете другиму за отпечатък, за да отклони подозрението от себе си...

— Кажете, къде бяхте завчера вечерта? Между седем и десет часа.

Данчо се замисли. После лицето му просветна.

— Завчера? С директора бях. На ловната хижа.

— Каква ловна хижа?

— Ами има там една... Двама чужденци водихме.

— Къде е тази ловна хижа?

— Над язовира. След преговори обикновено... Двама австрийци бяха.

Над язовира? Значи по това същото шосе?

— Нещо не ви ли направи впечатление?

— Не. Те австрийците още оттук...

— За шосето питам. Нямахте ли нещо особено по шосето?

Данчо вдигна рамене:

— Не. То беше светло още... Към седем тръгнахме.

Значи, ако Данчо казваше истината, бяха минали преди злополуката. Можеше и да е чисто съвпадение — толкова хора пътуваха по шосето! — но това съвпадение никак не се харесваше на Ботев. Крадецът прекалено бе рискувал. Една разлика от половин час, не повече, и Данчо би могъл да разпознае откраднатата кола. А ако е знаел, че тя вече е откраднатата?

— Давали ли сте ключовете от колата някому? Имам предвид докато те са били у вас?

— Не. На кого да ги давам?

— Питам. А къде ги държахте?

— В джоба си.

— Вижте — каза Ботев, — искам да помислите и да ми отговорите точно. Имало ли е случай или възможност, докато ключовете са били у вас, някой да ги вземе за малко и после незабелязано да ги върне?

Данчо загледа с недоумение майора.

— Случай или възможност...

— Помислете добре! Примерно, оставяте ги някъде, забравяте ги, после ги намирате... Но през това време те не са били у вас. Е?

— Не знам. Не, такова нещо... не е имало.

Имаше. Само, че Данчо не му бе обърнал тогава внимание. Беше измил колата в гаража на обединението и я бе оставил да съхне във на тротоара. Ключовете бяха в работната му престилка, той я метна на закачалката в халето на гаража, защото я беше понамокрил, и влезе в стаичката на шофьорите да изиграе една тройка на табла с бай Манол. Един от заместник-директорите се беше обадил и искаше „Волгата“ след час, така че имаше време. Когато след тройката Данчо потърси в престилката си ключовете, не ги намери. Разтревожи се, но не много. Нямахше къде да изчезнат, нали сега бяха тук? Потърси ги пак, гледа под масата и миндерчето в стаичката, не — нямахше ги. Не оставаше и много време, докато да излезе с „Волгата“, затова я извади, поизбърса я тук-там и едва тогава реши да погледне в „беемвето“ по-добре. Ключовете бяха на пода, до педала на газта.

„Ама че съм и аз? — помисли тогава той. — Изсулили са се от джоба! Че къде гледах преди малко?“

И това беше всичко. После този незначителен случай просто се изтри от паметта му. Но някъде в подсъзнанието, изглежда, беше

останало нещо, защото в отговора се прокрадва неуловимо колебание.

— Помислете! — настоя Ботев. А сам си рече на ум:

„Сега тръгва една... Трябва подробно да се види кой от обкръжението на Великов или Данчо с могъл да се добере до ключовете!“ И каза напосоки:

— Избройте ми приятелите си! И по-близките си познати!

— Какво? — стъписа се Данчо.

— Не, по-добре не ги изброявайте, а седнете тук и ми ги напишете на този лист! Приятелите си, нали разбрахте?

Данчо извади от джоба си химикалка и започна да пише. Отначало вървеше бързо — име след име, след това започна да се замисля.

А Ботев разгъна досието на откраднатата кола и отново се взря в протокола на търга. Нищо особено. Изброяваха се различните формалности по депозита и огледа, после по наддаването и възлагането на покупката. Тук всичко изглеждаше съвсем обикновено.

Той се намести по-удобно на стола и обърна листовите на протокола. Под тях лежах два други листа — протоколът за откриване на контрабанда и постановлението за конфискация и предаване на колата на „Мототехника и автосервизи“ за продажба на търг.

Вторият протокол беше също така сух и делови. На еди-кой си ден, месец и година митнически служител Богдан Ников от граничен пункт Калотина, в присъствието на... и така нататък... констатира, че в еди-коя си кола, собственост на Надир Муса Низами... следваха паспортните данни... под тапицерията на лявата задна врата бяха открити три пакета с общо тегло един килограм и шестстотин и петдесет грама, които по предварителна преценка са хероин и не са декларирани от споменатия Надир Муса Низами. Иззетите пакети се съхраняват... и така нататък.

Толкова. Митницата беше свършила своята работа. После с контрабандата се бяха заели следствието и прокуратурата, а на края — и съдът. Преписката вече лежеше в архивата на съда.

„Трябва непременно да ида до съда! — помисли Ботев. — Докато не разберем защо е открадната именно тази кола, а не друга, доникъде няма да стигнем!“

Той вдигна очи от протокола. Данчо, изглежда, беше приключил, защото седеше и нерешително поклащаше листа в ръката си. На него

имаше не повече от петнадесетина имена.

— Добре, дайте го! Този кой е? — запита Ботев, като посочи първото име от списъка пред себе си.

Данчо обясни. Роднина, братовчед. Другите трима-четирима бяха също роднини. След това имаше приятели от казармата, колеги — шофьори от гаража, няколко момичета от компанията и... толкова. Ботев знаеше колко е трудно на човек да изброи близките и приятелите си. Изглежда просто, а щом започнеш да пишеш имена, се оказва, че всеки от нас няма чак толкова много близки и познати.

— Е, това е засега! — рече Ботев — Благодаря ви! Дайте си пропускат!

И помисли: „Трябва да се види и този гараж, хората там, обстановката... Много работа се събра! Но първо — в съда!“

Делото не беше от обемистите. В него вече значително по-подробно бяха дадени показанията на митническия служител. Той ги бе потвърдил и пред съда. Имаше и експертиза от лабораторията: никакво съмнение — хероин.

Много по-интересни бяха показанията на самия Надир Низами. Той беше заявил, че не е знаел какво е скрито във вратата. Това беше естествено — такава е обяснението на всички, заловени в контрабанда. Те никога не знаят какво са пренасяли. А колата бил купил на старо. И това беше обикновено извъртане. Имаше и приложен документ за оказионна покупка, но такива документи могат да се изфабрикуват за петнадесет минути. Нов модел кола купува на старо, така ли? Впрочем случва се.

А в колата — килограм и шестстотин грама хероин. По международните тарифи — четири хиляди долара за килограм на изходния пункт в Близкия изток. В Париж или Хамбург цената е тройна. При това никой не продава хероин на кило, правят се дози с лактоза. Една доза — пет долара. Така че в новия модел „беемве“, купен на старо, неизвестно как се бе появил хероин за двадесет и пет хиляди долара!

По-нататък събитията се бяха развили както обикновено. Протоколите от разпитите обаче оставяха особено впечатление. Като че този Низами наистина не бе знаел за скрития хероин. Възможно е.

Понякога контрабандистите скриват пратката в дадена кола без знанието на собственика, а за себе си оставят само ролята на наблюдатели. Можеше и тук да е така, още повече че този Низами по обществено положение не приличаше на контрабандист. Обжалвал е присъдата и тя е била намалена. Изтърпял е наказанието си и преди половин година напуснал страната. С това историята е била приключена.

А сега колата е открадната по такъв добре подготвен и премислен начин!

Ботев разтвори бележника си и преписа някои данни от делото. Имаше нещо в делото, нещо, което го смущаваше, но той не можеше да определи какво е то. Беше му познато това чувство. Като че някъде около него, съвсем наблизо, на повърхността, лежеше събитие, което му се изплъзваше. И беше важно. Имаше случаи, когато бе подминавал това чувство и после бе съжалявал.

Ботев се застоя така, изправен. На обикновената, издраскана и добре отслужила времето си маса на архивата лежеше делото. Той се готвеше да го върне и да си тръгне, но особеното чувство се противеше. Трябваше да отиде вече в гаража, както си беше намислил... Не.

Делото по някакъв необясним начин беше свързано със сегашната кражба на колата и с тежката злополука на шосето.

Ботев издърпа стола и отново седна. Какво трябваше да направи, какво беше нужно още да се направи?

Той започна да разлиства делото и бележникът до него сам му го подсказа. Имена и срокове. Смешната и нелогична интуиция искаше от съзнанието да записва имена и срокове. Служебният защитник на Низами, свидетелите по делото, прокурорът, синът на Низами, който бе поискал да внесе гаранция, експертите, съдиите...

Бяха всичко около двадесетина души. Ботев записа имената им и затвори делото. Да, сега интуицията мълчеше.

Можеше вече да върви в гаража.

В същото време една кола с ремарке изкачваше пътя към язовирите, наредени като броеница в тясната и дълбока долина. Стаматов и капитанът седяха отзад, шофираше един старшина, а до него на предната седалка се беше настанил помощникът на капитана. Долу в ниското ги бяха посрещнали невероятните, като рисувани с

акварел облаци от бели и розови цъфнали дървета. Те бяха останали назад, сега по склоновете владееше строгата наситена зеленина на боровете.

Бяха отминали мястото на злополуката и Стаматов с няколко думи бе разказал историята. Там, на пътя, вече нищо не беше останало. Следите от гумите бяха изтрити от десетките коли, парченцата стъкло бяха прибрани, а кръвта беше попила. Нищо нямаше. Природата лесно забравя смъртта.

Колата вземаше завой след завой. Постепенно скатовете на планината отстъпиха встрани вляво и между високите разлистени храсти и кафявите сипеи прогледна широка плътно синя ивица вода. Язовирът беше доста голям, но не се виждаше целият отгук.

— Жеков, докарайте колата до стената! — нареди капитанът. После се обърна към Стаматов: — Тук има две-три места, които са съмнителни. Само че знаете ли, психологически не ми върви! Много е близо. Ако е решил да свърши с колата, ще иде по-далеч от мястото, където е блъснал човека! Но няма какво да говорим, щом ще проверяваме да проверяваме!

Колата изви, спря встрани до язовирната стена. От будката на охраната излезе един милиционер, а подир него се показва и възрастен мъж. Капитанът отвори вратата и стъпи на бетонната площадка. Стаматов също се измъкна и неволно присви очи — слънцето блестеше по дребните вълнички на водата. Тънък планински ветрец слизаше по долината.

Капитанът набързо представи едни на други спътниците си и охраната и веднага попита за лодките.

— Пак ще търсим някого, а? — погледна към язовира възрастният. — Миналият път кога беше? Май през ноември... един студ! Момчетата, дете се гмуркаха, на шушулки станаха!

Капитанът се обърна към Стаматов:

— Миналият път имахме съмнения за удавник, затова веднага взехме и леководолази. И сега ще вземем, но нека да минем първо с ехолота!

Той погледна към слънцето, после — към водата.

— Е, днес поне ще е по-топло! Какво ще кажете, да започваме!

„Започването“ обаче се оказа не толкова лесно, главно заради монтирането на апаратурата в лодките. И щеше още да се проточи, ако капитанът и старшината нямаха някои готови от по-предишните търсения, приспособления.

По-нататък, когато потеглиха с лодките по крайбрежната ивица, работата тръгна бързо. На седалката до себе си капитанът разгъна една карта на язовира, разграфена на квадрати, и я оглади с ръка.

— Първо местата, които са съмнителни. И ще оглеждаме брега за следи от кола. Иначе няма смисъл! Ето оттам — той посочи с очи отсрещния склон, по който се спускаше гъста борова гора — просто не би могло!

Моторът на лодката, с който се занимаваше старшината, тихо пърпореше на малки обороти. Помощникът на капитана ги следваше с втората лодка, а Стаматов седеше на пейката и с любопитство се взираше в белия екран на ехолота. По него бавно пълзеше тъмносиня линия.

— Такива, с автоматично изписване на екрана, има само във флота! — не се стърпя капитанът. — Жеков, малко вляво!

Тъмносинята линия пълзеше на едно ниво и Стаматов, без да иска, се напрягаше да чуе звука на ехолота, макар добре да знаеше, че това е невъзможно. Ехолотът работи със звук, който е извън обсега на човешкия слух. От сърцето на апаратурата — генератора, няколко пъти в секундата в тъмната вода потъва ултразвуков импулс. Неговото

насочване се извършва по специален начин така, че ултразвуковите вълни да обхващат определено пространство по дъното. Те стигат дъното, отразяват се от него и пак се връщат в ехолота. Времето за отиване и връщане мигновено се изчислява, превръща се в разстояние и електронните уреди го нанасят на екрана. Точността е удивителна — ехолотът улавя и малките обли камъни, които едва-едва се подават от пясъка на дъното. Рязкото отскачане на електронния лъч нагоре означава не само наличието на предмет със значителни размери, но може да покаже и приблизителната форма на този предмет. Потънала кола не може да се сбърка с нищо друго.

Науката има право да се гордее с такива апарати като ехолота, само че не много. Защото принципът на ехолокацията е „познат“ на природата от милиони години и десетки животински видове дължат съществуването си на него! Прилепи, делфини, тюлени, пещерната птица гуачаро... Животни, които намират храната си на тъмно или през дебел слой вода. Зрението в такива случаи малко помага. В безлунните нощи прилепът лети бързо, ловко заобикаля препятствията по пътя си и точно определя в мрака разстоянието до своята жертва — някое едро насекомо. Този пример впрочем е влязъл във всички учебници по зоология. Прилепът издава ултразвук през много кратки интервали. Ултразвуковите вълни се отразяват от жертвата или от препятствието, връщат се до чувствителните уши на прилепа и разстоянието бива определено до милиметри. Други животни — делфините, гуачаро — използват звуци, които са в обсега на човешкия слух.

Такъв е принципът. А техниката е вложила този принцип в сложна и прецизна апаратура, добавила е електронноизчислителни устройства и екрани, въвела го е в живота на хората. Оказа се, че той има много приложения.

Като това, на този спокоен язовир, огрян от слънцето.

И наистина от брега и от десетината вили, накацали по склона, хората, които виждаха двете лодки, едва ли си представяха какво се върши в тях. Две лодки с четирима мъже, които сякаш бяха тръгнали да се разхождат.

Гаражът беше на едно безкрайно неудобно място — на улица в центъра, притисната между високите фасади на кооперации и с тесен тротоар, непрестанно задръстван от коли. И в добавка — на двадесетина метра от двора на едно училище ехтяха разногласия викове.

Ботев приближи с нехайния вид на случаен минувач. Той не се надяваше да намери някого по това време, към обяд, когато шофьорите вече са тръгнали и отдавна нервничат по кръстовките или изчакват нови курсове.

Оказа се обаче, че в гаража все пак има някой. Вън, на тротоара, беше паркирана една „Волга“ и мъж в работно облекло и ботуши я миеше с четка и маркуч. По тротоара се стичаха тънки струи вода и мазните петна проблясваха седефено синьо. А пред колата се беше изправила немлада вече жена с посивели коси и остър профил. Като натъртваше на „р“-то, тя говореше ядно и високо:

— Не разбирате от нищо, но ще ви наредим, да знаете! Какво като сте на обединение! От цяла София си водите колите да ги миете, а ние на етажите стоим без вода! Забранено е, колко пъти ви предупреждавахме!

Мъжът с ботушите търкаше мълчаливо с четката.

— Ще ви затворим гаража, да знаете! В министерството ще пусна оплакване, щом като вашите началници не искат да разберат! Ей сега отивам да звъня на инспекторите от водоснабдяването! Нахалници с нахалници!

Ботев се приближи и застана малко встрани. Изглежда, нещо във вида му направи впечатление на шофьора, защото той наведе маркуча и хвърли къс въпросителен поглед към него.

— А пък аз съм почти от водоснабдяването! — каза Ботев. — Спрете водата и елате за малко вътре!

Мъжът измърмори нещо, от което ясно се чува само думите „късметя му“, хвърли четката до колата и тръгна бавно към гаража. Ботев го последва, сподирен от победоносния поглед на жената.

Малката стаичка на шофьорите беше сравнително чиста, ако се изключи отдавна немитото прозорче, гледащо към вътрешния двор, и прашното огледало на миндърчето. От стените предизвикателно се усмихваха полуразголени, почти разголени и съвсем разголени

красавици във всякакъв размер, изрязани от най-различни списания. На масата, до празните бутилки швепс лежеше отворена табла.

Мъжът огледа отново Ботев, изтри ръцете си в една кърпа, окачена зад вратата, и каза — някак равно и съвсем примирено:

— Това не е служба!

— Не е! — съгласи се Ботев и седна безцеремонно на миндерчето. — Да миете коли въвн и да дразните хората, каква служба е това? Кой ще плаща акта?

— Що го не кажете на началниците ни? — опъна се мъжът. — Той явно продължаваше да взема Ботев за човек от водоснабдяването. — Искат колите да са измити, а че мивката не работи през ден, не ги интересува! Какво сега, ще пишем ли?

— Първо ще говорим. Как е вашето име? Моето е. Ботев.

— Манол Данов.

Мъжът седна на един от столовете. Все още не му се вярваше, че актът може да се размине.

Ботев размисляше бързо. Този беше Манол, отговорникът на гаража, шофьорите бяха Данчо и Стоимен. Той беше попрегледал вече кое-що от документите им в обединението и впечатлението и за тримата беше добро. Не изключваше естествено някой от тях да е съучастник в кражбата на колата и престъплението на шосето, но все пак му се струваше, че е по-разумно да разбере кой още се навърта в този гараж, в момента това беше най-важното.

— Мият коли и познати, нали? — запита Ботев.

— Да. Мият — помрачния бай Манол. (Значи актът все пак беше на дневен ред.)

— Номерата на колите!

Ботев измъкна от джоба си бележник, откъсна един лист и го подаде заедно с химикалката си на бай Манол. Онзи постави листа на масата, но не се забърза да пише. Ботев се усмихна криво.

— Ще ги взема от онази от кооперацията! Само че ще бъде лошо!

Заплахата подействува. Бай Манол стисна химикалката и записа четири номера.

— А сега — всички, които идват по за някоя услуга! И са идвали тук последните месеци!

— Това пък за какво е? — учуди се бай Манол.

— Трябва ми. И да не изгървете някого!

Бай Манол за миг помисли да се възпротиви, но заплахата от акта висеше във въздуха и изключваше всякаква възможност за дискусии. Той смръщи лице и продължи да пише. После подаде листа.

Ботев го пое, мина с поглед по номерата и имената. Бяха не повече от десетина. Стана.

— Сега си приберете „Волгата“ и да не виждаме миене на тротоара! Това е. А на директора ви аз ще позвъня.

— Е, то... — изправи се бай Манол нерешително — ние ще му кажем, така че...

Значи приказките за развалената мивка не бяха от най-достоверните! Ботев се усмихна вътрешно, но изобрази на лицето си нещо като полуснизхождение, кимна и излезе.

След половин час, вече в отдела, той разполагаше на бюрото си със същия списък, но вече с имена, адреси и професии. Наглед в този списък нямаше нищо особено, но така ли беше в действителност? Осем мъже и една жена. Вътре беше и Великов със своята кола. Разбира се, много по-удобно му е било така!

А тази жена, тя каква беше?

„Петра Тонева Стефанова. «Жигули» еди-кой си, номер, модистка в ТПК за дамско облекло. Адрес... и така нататък“.

Значи и жени се бяха появявали в гаража? Нещо не изглеждаше много правдоподобно. Но пък бай Манол беше написал номера на колата й...

Ботев сложи списъка в папката и вдигна телефона. Още сутринта бе решил да поиска и това сведение, но после работата го бе завъртя, та и не бе останало време. Трябваша му „професионалистите“ — хората, които бяха съдени или уличени в кражба на коли и продажба на скъпи части. Щеше да отсее случайните крадци — момчетата, които поради глупост и мимолетен авантюризъм бяха посегнали на чужда кола, както и онези, за които сам се бе убедил, че са изоставили завинаги „занаята“. Щяха да изплават — той имаше опит! — не повече от петнадесет-двадесет души. Някои от тях Ботев лично познаваше, беше ги разпитвал, даже имаше двама-трима, които му бяха и посвоему симпатични. Например един весел, дружелюбен момък, монтьор с най-висок разряд, който се беше специализирал само в кражба на „опел“.

— Защо, обяснете ми, Енчев, защо крадете? — бе го питал тогава Ботев. — Златни ръце имате и при такава професия какво друго ви трябва? Защо крадете?

— Не знам.

— Как така не знаете? Да не сте невменяем?

Енчев бърчеше чело.

— Може и да съм невменяем. Като видя някой нов „опел“, и се разтрепервам, просто се разтрепервам! Ден и нощ започвам да мисля за него, ръцете ми сами посягат!

Ботев дълго бе разсъждавал върху тези разговори, дори се беше съветвал и с доктор Гетов от съдебната медицина. Готов бе потвърдил:

— Има такива случаи. Разстройства на волевия процес с клептомански прояви. Само че човекът си е вмменяем. Разбира напълно смисъла и значението на извършеното. Ще изтърпи наказанието, а после ще видим, ще се опитаме някак да му помогнем!

Такива, разбира се, бяха единици. По-чести бяха алчните лентяи, които с един удар разчитаха да оправят положението си за години. Само че след удара прекарваха годините в затвора.

Сега на Ботев му беше нужен именно този списък — на „професионалистите“, къде са, с какво се занимават.

Трудности нямаше. Щеше да получи списъка утре сутринта. А в следващите два-три часа се налагаше да довърши още някои работи в отдела — главно писмени — и да се прибере вкъщи колкото е възможно по-рано. Защото там, в така наречения семеен уют, го очакваха проблеми от по-друг род. Беше започнал един дълго отлаган и много дискутиран ремонт. И както лесно можеше да се предположи, беше затънал до гуша в него. Занимаваше се с други „професионалисти“, които разбиваха плочки и стени и изчезваха безследно, с тръби, които убийствено упорито течаха по съединенията, четеше препоръките от книги с надписа „Направи си сам“, но нищо не можа да си направи сам.

Просто не му се връщаше вкъщи, дотам беше стигнал.

Следващият ден започна с две събития.

В момента, в който Ботев отключваше кабинета си, телефонът упорито зазвъня. И друг път бе ставало, но Ботев добре знаеше, че

няма да успее да отвори, да влезе и да вдигне слушалката. Онзи, който звънеше, винаги беше вече затворил и оставяше у майора неприятното чувство, че е пропуснал нещо много важно.

Сега обаче Ботев по чудо изпревари. Вдигна слушалката почти в последния миг и чу гласа на Стаматов.

Бяха намерили колата — това беше първото събитие.

По-точно бяха намерили кола във втория язовир, на дълбочина около пет метра. Още не можеше да се каже дали това е търсената, но само след час-два щяха да знаят, защото капитанът беше извикал група леководолази и специален кран за изтегляне на колата. По стръмния бряг отчетливо личаха следи от колелата.

— Следи от стъпки има ли? — в гласа на Ботев прозвуча плаха надежда.

— Да. И следи от стъпки. Вече са фотографирани. Имам материал, за да взема отливки.

Чу се прашене, слушалката изпука. Ботев нетърпеливо разклати и почти извика в микрофона:

— Стаматов, чувате ли ме? Непременно вземете проби от пръстта около следите и контроли! Непременно!

— Разбрано! — отговори далечният глас. — Разбрано, проби...

Връзката прекъсна.

Ботев затвори телефона и събличаше шлифера си, когато на вратата се почука. Показа се секретарката на отдела — едно чернооко пъргаво момиче.

— Този плик рано сутринта го оставиха за вас! — рече то и го подаде на Ботев.

Това беше второто събитие — донасянето на сведенията, които той вчера бе поискал за „професионалистите“.

Ботев се настани зад бюрото си, извади листовете и мина с поглед по редовете. Така. „Никола Иванов Бинчев — или «Бинката», излязъл преди година, постъпил на работа с помощта на отдела, няма данни за противозаконни прояви... Петър Станков Шулев, остават му четири месеца... Нако Методиев Наков, излязъл преди месец и половина, не е постъпил на работа, потърсил е връзки с предишни приятели...“

„Този пак ще започне! — помисли Ботев. — Жалко“. Той познаваше Наков и даже бе давал за него показания, които можеха да

повлияят благоприятно за срока на присъдата. Жалко.

„Григор Тонев Гатев, излязъл преди седем месеца, постъпил на работа с помощта на отдела, няма данни...“

Чакай! Тонев?

Ботев почувствува как буквите сякаш изскочиха от редовете и се набиха в очите му. Тонев?

Той стана, измъкна другата папка от касата си и я отвори така, както беше прав.

Петра Тонева Стефанова, жената с „Жигули“, която е посещавала гаража! Какво общо имаше тя с този Тонев? Тя ли беше ходила в гаража или друг? Защото в списъка на бай Манол отначало бе стоял само номерът на колата! А можеше да се окаже, че с колата бе ходил примерно нейният брат и той е именно този Григор!

Ботев сложи папката на бюрото и хвана слушалката. Беше се изпотил от напрежение.

Оказа се наистина брат. Засега живееше при сестра си и зет си.

Е и какво? Що за улика? И имаше ли основание за някакви мерки? Само защото беше изтърпял наказание за две кражби на коли и навярно се бе появявал в гаража на обединението?

Това практически беше нищо.

Ботев седеше, разгънал преписката пред себе си. От първоначалния ентузиазъм не бе останало много. Сегашното състояние му беше добре познато. Намираш някаква следа или само ти се струва, че е следа. Засилваш се, всичко подкрепя твоята версия. Един факт, втори. Готов си веднага да действуваш, никакво съмнение няма!

Никакво ли? Я по-трезво! Започваш да разчопляш така наречените факти и излиза, че те могат да имат и друго обяснение. Съвсем не по-лошо от това, което си съчинил в следователската си еуфория. И в края на краищата може не само да удариш на камък, а и да обидиш незаслужено някого. Колко струват после извиненията ти?

Да, такава беше винаги втората фаза. Отдръпваш се, разглеждаш критично логическата постройка. Събираш данните от лабораториите. И рекапитулацията се обагря в по-тъмни краски, не така, както си я виждал преди. Трябва още нещо.

Трябваше още нещо, наистина!

Ботев стана, пристъпи до прозореца и отмести тънката завеса. Долу по улицата припряно сновяха коли, отсреща в хлебарския магазин с трополене стоварваха касетки. Някъде миеха тротоара и покрай бордюрите подскачаха живи поточета. Съвсем близо, почти можеше да ги досегне с ръка, се полюляваха клоните на един кестен — от редицата кестени по булеварда, потънали в зеленина и восъчнобели цветове.

Трябваше още нещо. Би могъл търпеливо да изчака да извадят колата от язовира — това беше търсената кола, той не се съмняваше! — и да дирят следи по нея. Да се опитат без много шум да сравнят отпечатъците от стъпките по влажната земя около язовира със стъпките от Тонев. Да го разпитат. Но един неподготвен разпит можеше да донесе само вреда. Всъщност засега уликите срещу Тонев бяха несериозни, въобще не бяха улики.

Защо беше открадната точно тази кола, на Низами?

Низами. Опитал контрабандата, излежал си присъдата и след това бил изпратен до границата с вежливата и настойчива молба повече да не се вестява у нас.

Момент! Къде е излежал присъдата?

Ботев пусна завесата, върна се на бюрото и отвори вътрешния указател. Но веднага го затвори. Не, по-добре беше сам да намери нужните хора, сам да направи проверката! А ако се окажеше... всъщност, ако се окажеше...

Така беше! След по-малко от час Ботев сверяваше данните и последното съмнение се топеше — Надир Низами и Григор Тонев положително се познаваха от затвора. Почти половин година от пребиваването и на двамата в това не особено приятно учреждение съвпадаше.

Случайност? Прекалено много ставаха случайностите!

Трябваше да се действа, да не се губи нито ден! Независимо че версията можеше да се окаже и погрешна.

До обяд Ботев получи от прокурора разрешение за задържането на Григор Тонев Гатев и за обиск у дома му.

— Този панталон ваш ли е?

— Не зная. Може и да е мой.

Ботев се усмихна, разгъна сивия панталон и го положи на бюрото, точно пред мъжа, който седеше отсреща.

— Питам само така, за формалност. А иначе е съвсем просто да се докаже чий е! Е?

— Да речем, че е мой.

Гатев беше среден на ръст, с набита фигура и широко квадратно лице. Може би и затова изглеждаше по-нисък, отколкото бе в действителност. Едрото му лице сякаш беше застинало без израз, но това впечатление беше измамно — пъстрите очи внимателно проследиха всяко движение на Ботев, когато той разгъна панталона и го показа. Ръцете му — едри, със захабени нокти на монтьор — лежаха на коленете.

Ботев измъкна от чекмеджето голям найлонов плик и грижливо прибра панталона.

— Добре. Това — за панталона. А обувките чии са? — и погледна към обувките, сложени встрани от бюрото, но така, че и двамата да могат добре да ги виждат.

— Тези? Ами да.

— Какво — да? Пак повтарям — чиста формалност!

— Мои са.

— Добре. А защо откраднахте колата на Марио Ганчев, или по-точно колата на Надир Низами?

Сега очите на мъжа застинаха, а лицето му се раздвижи. Той помръдна едрата си челюст, като че дъвчеше нещо. Но не отговори.

Ботев почака малко. Напрежението нарасна, сгъсти се. Той сякаш физически го усети. Този отсреща беше костелив орех — имаше опит и със следователи, и със съд. Нямахше да се предаде лесно. Ако въобще версията излезеше вярна, защото у Ботев тлееше и едно спотаено съмнение, че може да греши.

— Е? Ще говорите ли?

— Не съм крал никаква кола.

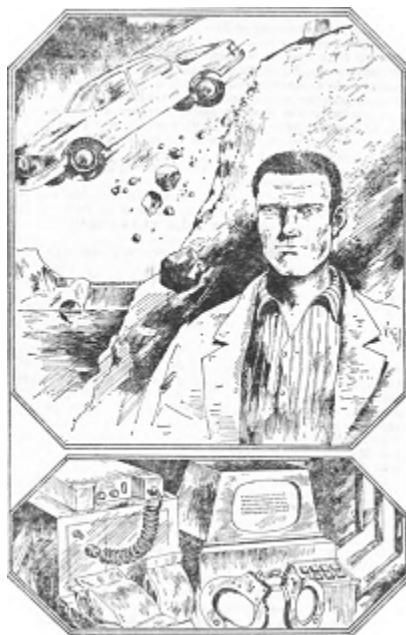
— А познавате ли някой си Надир Низами?

— Не си спомням.

— Добре, така и ще запишем. Панталонът и обувките са ваши, не сте крали никаква кола. А Надир Низами не си спомняте да сте

познавали. Това е всичко засега! — И Ботев натисна копчето на звънеца на бюрото си.

В пъстрите очи премина нещо като учудване. Гатев явно беше очаквал и други въпроси, навярно беше обмислял и отговорите. А само така?! Не, тук имаше нещо!

Когато го изведоха, Ботев опакова панталона и обувките и извика дежурната кола. Сега беше важно всичко да отиде по-бързо в лабораторията. Всъщност първият разпит беше само едно разузнаване и наистина формалност Гатев да потвърди, че вещите са негови. Нищо повече. Разговорите за посещенията в гаража, за ключовете, кражбата и престъплението на шосето бяха предвидени за по-късно. Следобед Стаматов щеше да пристигне с пробите от пръстта около мястото, където откраднатата кола бе блъсната в язовира. Тези проби щяха да бъдат отнесени в лабораторията за изследване на почвата и щяха да бъдат сравнени с калните петна по подгъвките на панталона — този същия панталон, който Ботев с артистична небрежност разгъна пред Гатев. Следите от обувките щяха да бъдат проверени дали съответствуват на неговите обувки. По обувките кал нямаше, Гатев навярно се бе досетил да ги почисти и лъсне. Резултатът можеше да бъде и отрицателен. Какво гарантираше, че Гатев няма съучастник — един още неизвестен съучастник, който бе оставил следите край язовира?

Само да извадеха колата! По нея навярно също имаше следи. Независимо че беше престояла под водата, можеха да се потърсят отпечатъци от пръсти по волана, около дръжките на вратите и по багажника. Можеха да се открият следи от обувки по постелката пред шофьора, по педалите на съединителя и газта. А и подправеният ключ положително беше на контакта. Следи щеше да има. Колкото и да беше хитър този мъж с неподвижното лице, каквито и мерки да бе взел да ги заличи. Защото той е човек от плът и кръв. И още, защото — престъпниците не знаеха това обстоятелство! — самото заличаване на следите вече създава извънредно много нови следи.

Ако Гатев беше откраднал колата, доказателства щеше да има.

— Това са калните петна, така ли?

Доктор Панов се пресегна към лабораторния плот и разтвори една метална кутия. Вътре по преградките ѝ бяха подредени десетина различно големи лупи. Той мина с ръка по преградките, избра една лупа и я извади. Побутна очилата си, после предпазливо разгъна подгъва и се взря през стъкленото око на лупата. Петното, което преди се губеше върху сивия фон на тъканта, сега изпъкна релефно като очертания върху географска карта. Беше сухо и напукано, но без никакво съмнение — кално петно. До него по подгъва се редяха още петна, някои много по-плътни.

— Не зная дали ще са достатъчни... — каза колебливо Ботев — ... но това е, което имаме!

Той стоеше до лабораторния плот и следеше с напрежение хода на лупата. Ако сега началникът на лабораторията започнеше с уговорки, с уговорки...

— Какво? А, напълно достатъчни са! — доктор Панов сгъна дръжката на лупата и я прибра. — Значи задачата е... да уточним задачата, другарю Ботев! Дали почвата на тези петна е идентична с почвата от представените проби?

— Точно така.

— Разкажете ми откъде са взети пробите! Знаете ли, характеристиката на мястото е важна!

Ботев накратко разказа. Планински язовир. Кола, която е съборена в язовира. Има следи от стъпки, а панталонът е на

заподозряно лице.

— Значи планински терен, близо до вода — уточни Панов. — Има ли наоколо цъфнали дървета?

— Какво? — Ботев очакваше всякакъв въпрос, но не и такъв.

— Цъфнали дървета. Можете ли да опишете по-подробно мястото? Поляни с трева например има ли наблизко?

На Ботев му стана неудобно, макар че нямаше защо.

— Аз лично не съм бил на мястото, моят помощник беше, той би могъл да го опише! Да го извикам ли?

— Няма да е лошо. Елате, ще се обадите от моя кабинет!

Стаята на Панов беше отсреща, през коридора, и кабинет не беше най-точната дума за нея. В тясното като кутийка помещение имаше писалище, отрупано с папки, от които се подаваха листчета с бележки, телефон, лабораторен плот с микроскоп, мивка, рафтове, огънати под тежината на подвързани книги, и покрай стената — кашони с налепен по тях адреси на латиница и задължителните знаци: чаши — за чупливо. Ботев беше виждал задръстени стайчета, но това минаваше всяка граница.

— Тук е като в дядовата ръкавичка! — засмя се Панов, докато със сложни маневри превеждаше Ботев покрай мивката и кашоните. — Докараха нова апаратура, а строителите все не са готови! Като стане новата лаборатория, ще ви поканя тогава да видите! Ще пиете ли едно кафе?

Ботев го погледна учуден, а Панов се усмихна зад очилата.

— Плачем за противопожарния инспектор! Плачем, ама тук прием кафе, защото оттатък, в лабораторията не им давам!

И докато Ботев набираше номера, Панов ловко измъкна от писалището кафе, захар и кафеварка за еспресо. Напълни я, включи я в някакъв потаен контакт и нареди три чашки на плота.

Стаматов не се забави, почука на вратата точно когато Панов разливаше кафето и гъсто сладко ухание изпълваше кабинета — склад.

— Разполагайте се, както можете! — покани го домакинът. (Ботев вече седеше на табуретката пред плота.) — И разказвайте!

Стаматов започна, повтори онова, което и Ботев беше споменал. Панов само вметваше къси въпроси. Да, по склона има цъфнали дървета, навярно са джанки. И една шипка.

— Къде е тя, близо ли е? — оживи се Панов.

— Почти над следите. Да има два-три метра, не повече. Защо?

— Защото, ако открием цветен пращец от шипка, това ще е много характерно! Покрай другите данни, разбира се!

И понеже Ботев и Стаматов дискретно замълчаха, Панов добави:

— Интересно е. Въобще случаят ми се струва интересен. А всяка проба е индивидуална! Специфична за даденото място. Стига да можем да я подхванем! Никога по шаблон! В едни случаи прилагаме неутронно активационен анализ, в други са достатъчни предимно биологичните съставки! Сега нямаме много време, но някой друг път...

Трябва да се признае, че този „друг път“ нямаше особени шансове да се осъществи. Ботев и Стаматов допиха кафето, станаха и тръгнаха, като получиха обещанието, че част от резултатите ще имат така, неофициално, още утре, а микробиологичните, които изискват повече време — след три-четири дни.

Почвените проби от следите над язовира и по панталона на Гатев тръгнаха из лабораториите. Вярно беше, че никоя проба не се изследваше по шаблон, винаги се отчитаха специфичните особености на мястото, откъдето беше взета, но имаше и някои общи правила. И те се спазваха.

Първо пробите постъпиха в лабораториите за биологични и микробиологични изследвания, защото с тях трябваше да се избърза. Биологичните обекти търпят изменения.

Преди всичко бе установен органичният състав в пробите почва. Ботаничната експертиза определи вида на частите от треви, листа и корени. По специален метод се отделяше пращецът от цъфтящите дървета и се разглеждаше внимателно под електронен микроскоп. Характерната форма на всяко зрънце от пращеца сочеше веднага произхода — череша, дъб, бор, иглика, роза...

Част от пробата отиде в микробиологичната лаборатория. Удивително беше разнообразието от микроорганизми — понякога десетки видове от тях обитават късче пръст, едва видимо с невъоръжено око. Но разнообразието не означава хаос. Напротив. Микроорганизмите в различните почви живеят в съобщества, които се подчиняват на определени закономерности. Достатъчно беше микробиологът да огледа, преброи и определи микроорганизмите, които беше възможно да се култивират от дадена проба, и той рече

можеше да каже от каква почва е тази проба и дали представените проби са от един и същи район.

Това и стана в случая с пробите на Ботев. Заключение от биологичната и микробиологичната лаборатория беше единодушно: образците са приблизително от едно и също място. Освен това при биологичните изследвания се получи една особеност, която също беше характерна. Във всички проби беше открита една рядка микроскопична гъбичка, носеща любопитното име *Аспергилус нигер*. За да се изключат всички случайности, бяха взети още контролни проби от места, отдалечени най-малко на 500 метра от точката, където бяха намерени следите. В тях нито имаше същите микробни същества, нито се появи странната гъбичка *Аспергилус*.

Но за да бъде изследването пълно, пробите преминаха и през физикохимичната лаборатория. Там те бяха внимателно огледани под микроскоп с различно увеличение. Понякога в такива почвени проби идентичността се доказва по най-неочакван начин. Ако се открият например парченца стъкло, вар, тухлен прах или други материали, които обикновено нямат място там, тогава просто се анализират тези допълнителни включвания и лесно се доказва еднаквостта на състава им. Нищо по-лесно за съвременната химия. Имаше и по-недоверчиви следователи, които понякога нарочно изпращаха проби с различен тухлен прах или цимент, за да проверят сами достоверността на резултатите. Но това се случваше преди време, когато лабораторията беше нова и следователите не можеха да повярват във възможностите ѝ. А за химиците подобни уловки изглеждаха съвсем наивни. Все едно е да покажеш на специалист геолог късове от желязна и медна руда и да го питаш дали са еднакви.

В пробите на Ботев такива допълнителни включвания нямаше. Затова те бяха подложени на един вид анализ, наричан неутронно активационен. Пълното му название е сложно: инструментален недеструктивен неутронно активационен анализ. Разшифровано, това означава, че при изследването пробите не се разрушават, запазват се напълно и могат да бъдат изследвани и по други способности. Освен това изследваният образец се облъчва с неутрони, в резултат на което атомите на елементите в образеца стават радиоактивни и сами започват да излъчват. Тяхното излъчване вече бива регистрирано и изучавано.

В случая в пробите, донесени от Ботев, беше доказано наличието на специфични количества изотопи, и то от такива елементи, които не се срещат твърде често — церий, скандий, европий, хафний... Човек трудно можеше да си представи каква точност се постига с този метод, щом като може да се открие елемент, който в земната кора се намира в астрономическото съотношение $1:10^{12}$, т.е. в астрономическото съотношение една част в хиляда милиарда части!

Експертизата беше неоспорима: почвените образци от мястото около язовира и от панталона на Гатев бяха еднакви.

Ботев получи протокола на експертизата, погледна най-напред заключението и си отдъхна. Защото все пак някъде дълбоко в съзнанието още припламваше съмнението: а ако се докаже, че Гатев няма нищо общо с онези следи? Сега беше ясно — имаше.

Междувременно колата бе извадена от язовира, натоварена на платформа и откарана за техническа експертиза. Сега с нея щяха да се заемат хора, които щяха да я разглобяват част по част и внимателно да я оглеждат. Съвсем не така както в „Мототехника и автосервизи“.

Ботев не очакваше, че полковник Кирилов, началникът на отдела, ще го извика толкова късно. Беше вече към осем и по кабинетите стояха само такива като Ботев, които имаха да довършват спешни преписки или се подготвяха за следващия ден. Ботев всъщност се готвеше — вече с доказателствата от експертизите — за новия разпит на Гатев. Когато полковникът позвъни, Ботев разбра: случило се е нещо необичайно.

В кабинета при Кирилов имаше още един мъж. Беше възрастен, със сухо, бледо лице и тъмни очи, които внимателно огледаха Ботев, когато полковникът го представи.

— Другарят Йончев — каза полковникът. — По повод колата на Низами. Седнете, Ботев!

Ботев се настани и също внимателно огледа възрастния. Йончев... Йончев? Беше чувал за един експерт по златото и ценните метали, но не беше го виждал. Дали беше същият? И защо по никое време?

— Какво е положението по преписката? — запита полковникът.

Това също беше странно. Кирилов чудесно знаеше какво е положението, сутринта на оперативното съвещание бяха обсъдени данните от експертизите и бяха набелязани някои допълнения към следствено-оперативния план. Но щом като искаше нов доклад...

Ботев накратко изложи данните. Можеше да се смята доказано, че Гатев беше извършител, най-малкото съучастник в кражбата на колата, извършител или съучастник в престъплението на пътя и сам или с нечия помощ беше бутнал колата в язовира, за да замаскира следите. Експертизите бяха безусловни. По ключа копие бяха намерени следи от пръстите му, същите следи бяха открити и по дръжката на една от вратите, както и по волана. А експертизата на почвата и калните петна от панталона доказваше, че е бил и на онова място край язовира. Веригата от доказателства се сключваше неумолимо. Това беше всичко.

Полковникът се облегна на стола. А Йончев смръщи бледото си лице, от което то стана още по-сухо, и каза равно:

— Колега Ботев, току-що съобщих на вашия началник, смятам, че и вие трябва да знаете. В колата на Низами открихме около три килограма платина.

Ботев застина. Чу се само как тихичко изскърца столът на полковника.

Йончев изчака секунда-две и добави също така равно:

— Рядък случай на двойна контрабанда. Благодарим ви за усилията. И ще ви моля да предадете всички материали на упълномощеното лице, което ще изпратим. Разследването преминава в други органи.

Той стана, сбогува се с двамата и излезе.

След като се ръкува с Йончев, полковникът известно време стоя мълчаливо. После отмести стола си, пристъпи към прозореца и се опря на рамката.

— Има още една подробност — каза той, — която другарят Йончев събщи. Завчера е напуснало нашата страна лицето Фаик Низами. Какво съвпадение на имената, не намирате ли?

— Син? Брат? — запита Ботев предпазливо.

— Не знаем. Засега. Представяте ли си... как е станало всичко?

— Мисля, че да — отговори Ботев.

Полковникът потърка с два пръста брадата си.

— Станало е... Ако човек тръгне да го разказва, хората ще рекат, че е измислено. А ето... Този Низами си имал някакви съображения, решил да пренесе част от имуществото си в Европа. Защо... негова работа! Знаем ли как е придобил тази платина? Може да е собствена, може да е чужда, за някакви цели... Всяка банка в Швейцария ще бъде петимна да я прибере на сигурно! Запоява слитъците в средния сегмент на задната броня, подготвя изрядни документи и тръгва. Но... има едно „но“. Колата му се харесва на някой от онези по каналите на наркотиците и решават да я използват. Защо не? Солиден човек, солидна кола... и рискът не е по-голям от обикновения'. Ще пристигне Низами в Мюнхен или Хамбург и ще си приберат пратката! Но на Калотина акцията се проваля. Безславно се проваля. Низами хлътва в затвора, колата му е конфискувана. В „Мототехника“ я оглеждат. Може би злато биха разпознали, но платина... бяла, лъщи като никела на бронята... пропускат я. Марио Ганчев наддава и си купува кола с три килограма платина в нея, а Низами седи в затвора, проклина късмета си и мисли как да излезе и да се добере до колата си! В затвора се запознава с нашия Гатев, оглежда го, решава, че този може да му свърши работа! Излиза и си заминава, а тук праща някакъв свой много близък...

— Аз по този повод имам една идея, ако позволите — вметна Ботев.

— Предполагам каква е. Че паспортът на този Фаик е фалшив и че Фаик си е просто Надир Низами? Може. Така или иначе, пристига тук и започва действие второ, добре подготвено и режисирано. Какво е било обещано на Гатев — това ще разберем. Гатев се присламчва до гаража, добира се до ключа. Може би Низами е направил копието...

— Има нещо неясно — рече Ботев.

— Какво?

— Защо му е нужно да прави копия? Низами може би си има дубликат от ключовете!

— Не знаете една подробност. На конфискуваните и продавани на търг коли обикновено се сменя контактният ключ. Така че... докъде стигнах, да, осъществява се кражбата. Но се появява някаква пречка, колата не може да се предаде на Низами веднага. Защо? Това Гатев ще ни разкаже!

— Имам още една идея — усмихна се Ботев.

— Каква е, да чуя!

— Гатев се досеща, че тази кола е прекалено ценна за Низами и иска да го шантажира. Бави, вдига цената.

Полковникът сви вежди.

— Може и така да е. Ще видим. А вечерта Гатев тръгва. За къде? Сигурно за мястото, където трябва да предаде колата. И сега вече големият малшанс! Удря смъртоносно човек. Може да е размислил, но то такъв размисля ли! За кражба на кола ще му дадат от три до пет години, а за убийство по непредпазливост ще е от пет до десет! И бяга. Бута колата в язовира. Сигурно съобщава на Низами какво е станало. Онзи се изпарява, а Гатев се скрива и чака. Чака и си въобразява, че няма да стигнем до него! Че ще мине някой и друг месец, следи няма да има... Какво мислите?

— А, нищо — рече Ботев. — Три килограма платина... виж ти!

Той се мъчеше да си представи как изглеждат три килограма платина. И не можеше.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.